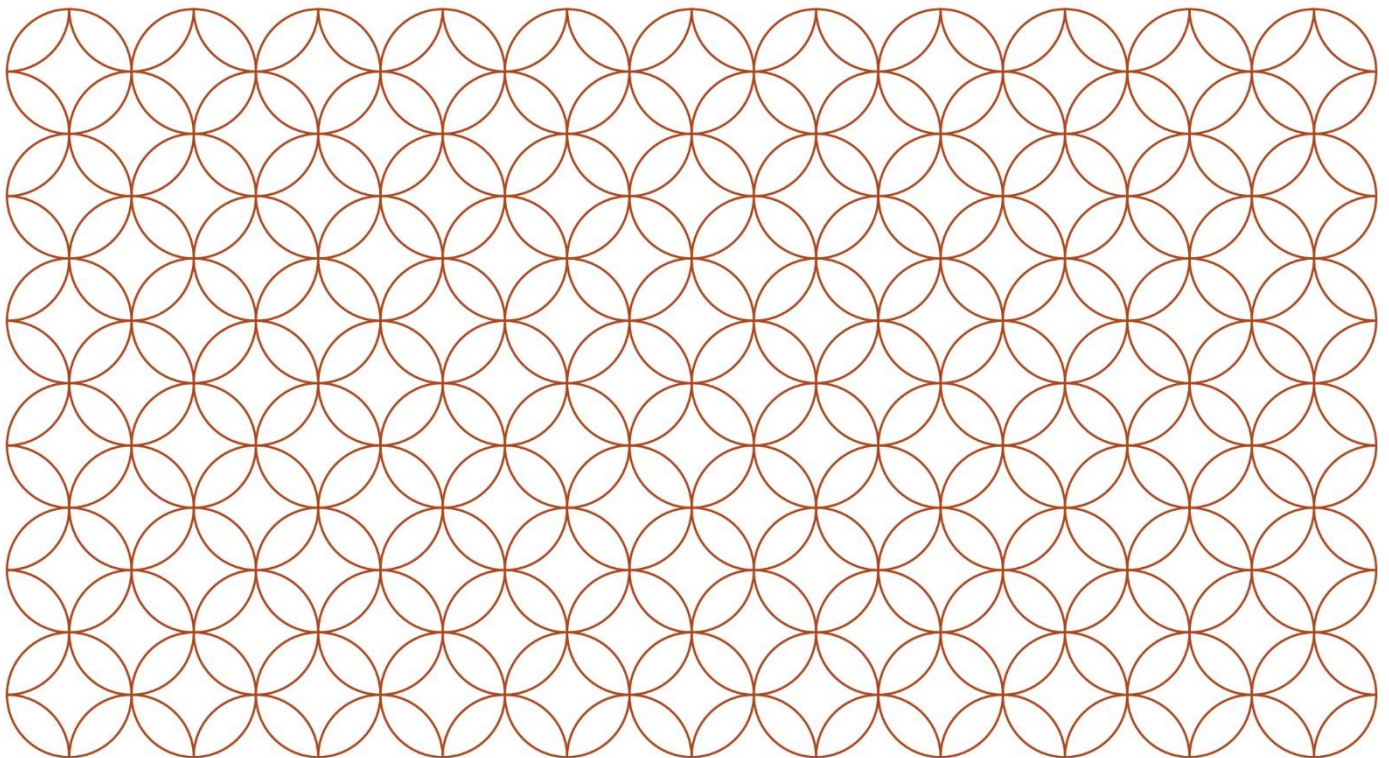

Regeringsredovisning

Uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska (U2019/01553/S (delvis), U2019/03787/S)

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2023-04-13

Diarienummer: 2023:845

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Inledning	7
3. Bakgrund	7
4. Redovisningens struktur	8
5. Verksamhetslogik för regeringsuppdraget	9
6. Skolverkets arbete med regeringsuppdraget	10
6.1 Generella och riktade insatser	10
6.1.1 Generella insatser.....	10
6.1.2 Riktade insatser.....	12
6.2 Identifierade behov av stöd och insatser	14
6.2.1 Identifierade behov av stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina.....	14
6.2.2 Identifierade behov inom Skolverkets generella insatser.....	15
6.2.3 Identifierade behov inom Skolverkets riktade insatser.....	16
7. Genomförda insatser	17
7.1 Huvudmannanivå	19
7.1.1 Generella insatser.....	19
7.1.2 Riktade insatser.....	21
7.2 Förskola	23
7.2.1 Generella insatser.....	23
7.2.2 Riktade insatser.....	24
7.3 Grundskola och motsvarande	26
7.3.1 Generella insatser.....	26
7.3.2 Riktade insatser.....	31
7.4 Gymnasieskola och motsvarande	34
7.4.1 Generella insatser.....	34
7.4.2 Riktade insatser.....	37
7.5 Kommunal vuxenutbildning	39
7.5.1 Generella insatser.....	40
7.5.2 Riktade insatser.....	41
8. Resultat av uppföljningar	43
8.1 Generella insatser	44
8.1.1 Uppföljning av Samordnare för nyanlända elevers lärande.....	44

8.1.2 Uppföljning av Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) – styrning	46
8.1.3 Sammanställning av Kursvärdering för Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan	47
8.2 Riktade insatser.....	48
8.2.1 Indikatoruppföljning.....	48
8.2.2 Statistikuppföljning av kommunala huvudmän som avslutat samverkan inom de riktade insatserna.....	48
8.2.3 Sammanställning av huvudmännens slutredovisningar	51
8.2.4 Uppföljning av huvudmän som genomfört självskattning vid två tillfällen	53
9. Diskussion och framåtblick	54
9.1 Målgruppen barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska	54
9.2 Skolverkets insatser möter målgruppernas behov	56
9.3 Framåtblick	57
10.	
Ekonomi	58
10.1 Kostnader för uppdragen Nyanländas lärande och Samverkan för bästa skola.....	58
10.2 Kostnader per verksamhetsområde	60
10.2.1 Kostnader inom verksamhetsområdet Riktat stöd	60
10.2.2 Kostnader inom verksamhetsområde Bidrag till riktade insatser	61
10.2.3 Kostnader inom verksamhetsområde Generellt stöd.....	61
10.2.4 Kostnader inom verksamhetsområdet analys, kommunikation med mera.	61

1. Sammanfattning

Skolverket har sedan 2015 ansvarat för genomförandet av regeringsuppdraget att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska. Syftet är att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

Under 2022 har detta genomförande fortsatt genom att Skolverket har erbjudit stöd till huvudmän, rektorer, lärare och andra målgrupper i samtliga skolformer från förskola till vuxenutbildning. Skolverket ger stöd genom generella insatser som finns tillgängliga för alla och riktade insatser som innebär att Skolverket varje halvår med hjälp av urvalskriterier väljer ut och erbjuder ett antal huvudmän stöd genom en treårig samverkan.

Skolverkets generella insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen tillhandahålls samlat för målgrupperna via Skolverkets webbplats och erbjuds i olika former. Det kan till exempel ske genom modulbaserad kompetensutveckling med material på Skolverkets lärportal, webbkurser på Skolverkets utbildningsplattform, processtöd och nätverk, utbildningar genomförda av lärosäten eller andra aktörer samt andra typer av stödmaterial såsom webbtexter och publikationer på skolverket.se.

Under 2022 har genomförandet följts upp på olika sätt. Skolverkets generella insatser följs upp genom till exempel antalet deltagare på utbildningar eller genom webbstatistik. En del av de generella insatserna följs också upp på andra sätt. I insatsen Samordnare för nyanländas lärande redovisar de deltagande huvudmännen sina erfarenheter. Förutom den redovisning som huvudmännen och samordnarna rapporterar in redovisar även nätverksledarna erfarenheter från nätverksarbetet. De deltagande huvudmännens redovisade erfarenheter visar exempel på att insatsen bidrar till att utveckla den egna verksamheten och sätta fokus på målgruppen nyanlända och barn och elever med annat modersmål än svenska. I uppföljningen av arbetet fick huvudmännen möjlighet att beskriva vad de har sett att samordnarinsatsen lett till sedan den startade 2016. Det finns exempel på huvudmän som beskriver att insatsen bidragit till en ökad medvetenheten och kunskap på olika nivåer i styrkedjan och att flerspråkiga barn och elever finns med som en del i det systematiska kvalitetsarbetet i högre utsträckning än tidigare. Vikten av att delta i nätverk för att kunna dela erfarenheter, få inspiration och lära av varandra lyfts också fram. Det finns exempel på mindre kommuner som beskriver att de tack vare nätverken kommit längre i utvecklingsarbetet kring nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska än vad de annars skulle ha gjort.

I insatsen Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) har Skolverkets medarbetare dokumenterat erfarenheter av utvecklingsarbetet. Utifrån dessa samlade erfarenheter har Skolverket erfarit att insatsen i olika omfattning bidragit

till utveckling av huvudmäns verksamhet, bland annat genom ett utvecklat systematiskt kvalitetsarbete som på längre sikt kan ge en förbättrad utbildningskvalitet för elever på introduktionsprogram.

De riktade insatserna erbjuds huvudmän som faller ut i de urval som Skolverket gör årligen. Under 2022 har det genomförts två urval i maj och november. Erbjudandet om att ingå i de riktade insatserna innebär att huvudmän får stöd av Skolverket under tre år. Stödet består av tillgång till två av Skolverkets processtödjare samt ekonomiska bidrag för att genomföra utvecklingsinsatser. Samverkan genomförs i en process som inleds med framtagandet av en nulägesanalys som ligger till grund för en åtgärdsplan i vilken det framgår vilka utvecklingsinsatser som är prioriterade att genomföra. När beslut om vilka insatser som ska genomföras är fattat vidtar arbetet med att planera, genomföra och följa upp dem.

Skolverket har gjort en sammanställning av statistik över hur elevers resultat utvecklats på de grundskoleenheter vars kommunala huvudmän deltagit i de riktade insatserna och som ingick i urval 3–6. Dessa benämns fortsättningsvis som kommuner som deltagit i de riktade insatserna. Uppföljningsperioden sträcker sig från läsåret 2016/17 till och med 2021/22. Statistikuppföljningen visar hur resultaten har förändrats under uppföljningsperioden, men det går inte att säga att det är just de riktade insatserna som lett till förändringarna i resultatet.

Som framgår av statistikuppföljningen ökar behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 under uppföljningsperioden som helhet, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket. I årskurs 6 ökar andelen elever med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen för elever med utländsk bakgrund under uppföljningsperioden som helhet. Om gruppen elever med utländsk bakgrund delas in efter en mer detaljerad kategorisering framgår det att det är nyinvandrade elever som står för ökningen under uppföljningsperioden som helhet i andelen elever med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen. Bland elever med utländsk bakgrund i årskurs 9 är det även här elever som är nyinvandrade som står för ökningen av behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram och det genomsnittliga meritvärdet under uppföljningsperioden som helhet, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket.

Sammanfattningsvis kan sägas att det samlade utbud av generella och riktade insatser som Skolverket erbjuder kan ha bidragit till att de som tagit del av insatserna har tagit steg mot ökad likvärdighet och förbättrade förutsättningar för högre måluppfyllelse och goda kunskapsresultat. Skolverket bedömer därmed att genomförandet av regeringsuppdraget har gjorts i linje med uppdragets syfte och mål. Skolverket kommer under 2023 fortsätta arbetet med att vidareutveckla Skolverkets insatser till målgrupperna.

2. Inledning

Sedan 2015 arbetar Skolverket med regeringsuppdraget att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska (U2019/01553/S (delvis) U2019/03787/S).

Enligt uppdraget ska Skolverket genomföra systematiska insatser i syfte att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Målet är förbättrade förutsättningar för högre måluppfyllelse i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förbättrade förutsättningar för goda kunskapsresultat för elever i grund- och gymnasieskolan samt inom kommunal vuxenutbildning.^{[1][2]}

Målgrupper för de olika insatserna ska vara huvudmän, rektorer, förskollärare, fritidspedagoger, lärare i alla ämnen, studiehandledare på modersmål samt annan personal inom skolväsendet. Med annan personal avser Skolverket i det här uppdraget exempelvis personal inom elevhälsa, skolbibliotek samt studie- och yrkesvägledning. Nyanlända elever och deras progression inom utbildningssystemet ska särskilt uppmärksammas, liksom huvudmän med särskilt svåra förutsättningar. Vidare ska insatserna bidra till att nå det nationella jämställdhetspolitiska målet där ett delmål är jämställd utbildning.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet årligen senast den 15 april. I redovisningen ska myndigheten beskriva hur genomförandet av regeringsuppdraget fortlöper. Insatser och resultat av satsningen ska analyseras.

3. Bakgrund

Detta är den tionde redovisningen av Skolverkets genomförande av detta regeringsuppdrag.

I redovisningen som lämnades i april 2022 beskrevs att Skolverket sedan start har genomfört uppdraget genom två olika strategier:

- Generella insatser som finns tillgängliga för alla inom de nationella skolutvecklingsprogrammen.
- Riktade insatser som innebär att Skolverket varje halvår med hjälp av urvalskriterier väljer ut och erbjuder ett antal huvudmän en treårig samverkan.

---

¹ I regeringsuppdraget anges även att skolformen särskild utbildning för vuxna omfattas. Den 1 juli 2020 upphörde dock särskild utbildning för vuxna som egen skolform och blev en del av den kommunala vuxenutbildningen. Samtidigt bytte utbildningen namn till komvux som särskild utbildning.

² I denna redovisning används i hänvisningar till målet ibland förkortade benämningar så som till exempel ”förbättrade förutsättningar” eller ”förbättrade förutsättningar för högre måluppfyllelse och goda kunskapsresultat”.

Båda strategierna har använts även under 2022 och syftar till att nå ut med stöd både med bredd och djup. För att konkretisera vad goda förutsättningar kan innebära samt hur vägen mot dessa kan se ut tog Skolverket under 2020 fram en ny verksamhetslogik för genomförandet av uppdraget. Denna har under 2022 använts för såväl planering som kvalitetssäkring och uppföljning av insatser.

4. Redovisningens struktur

I redovisningens kapitel 5 finns en beskrivning av verksamhetslogiken för regeringsuppdraget i vilken vägen mot mål och förväntade effekter för genomförandet av regeringsuppdraget framgår. Verksamhetslogiken finns som bilaga i regeringsredovisningen.

Därefter följer kapitel 6 i vilket Skolverkets arbete med regeringsuppdraget beskrivs översiktligt. I avsnittet beskrivs också de utvecklingsbehov som Skolverket identifierat under 2022. Utvecklingsbehoven ligger till grund för utveckling av Skolverkets generella insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen³ (NSP) och för de utvecklingsinsatser som huvudmännen väljer att genomföra i Skolverkets riktade insatser. I redovisningen används oftast förkortningen NSP för de nationella skolutvecklingsprogrammen. Det finns sju nationella skolutvecklingsprogram.⁴ De insatser som ingår i denna redovisning finns främst i programmet Nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande.

I kapitel 7 redovisas de insatser som Skolverket erbjuder och målgrupperna tagit del av per skolform. I redovisningen används begreppet skolformer. Fritidshem är inte en skolform men inkluderas i begreppet i denna redovisning om inte annat anges. Generella insatser och riktade insatser redovisas separat. Inom de riktade insatserna används dock även Skolverkets generella insatser, det vill säga insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen, vilket innebär att de kan nämnas även under riktade insatser. Eftersom många insatser erbjuds till fler än en målgrupp sker viss upprepning i texten.

I kapitel 8 presenteras resultat av uppföljningar i relation till regeringsuppdragets mål.

Kapitel 9 innehåller ett antal sammanfattande diskussioner och utifrån förra årets regeringsredovisning och kapitel 6–8 i denna regeringsredovisning. I detta kapitel beskrivs också vad Skolverket avser att fokusera på i det fortsatta arbetet under 2023.

---

³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/nationella-skolutvecklingsprogram#skvtableofcontent5143>

⁴ Under 2022 har programmen "Kunskaper och värden" och "Elevhälsa och barns omsorg" slagits ihop till ett program med namnet "Kunskaper, värden och hälsofrämjande skolutveckling".

I kapitel 10 redovisas hur tilldelade medel använts under 2022.

5. Verksamhetslogik för regeringsuppdraget

I detta kapitel ges en beskrivning av verksamhetslogiken för regeringsuppdraget (se bilaga 1). Skolverket utgår från Ekonomistyrningsverkets (ESV) synsätt och definition av verksamhetslogik.⁵

Regeringsuppdragets mål är att barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska erbjuds en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Vidare är målet förbättrade förutsättningar för högre måloppfyllelse i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet och förbättrade förutsättningar för goda kunskapsresultat för elever i grund- och gymnasieskolan samt inom kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna.

Verksamhetslogiken konkretiserar vägen för att nå uppdragets mål, det vill säga hur aktiviteter, prestationer och effekter hänger samman. Med aktivitet i verksamhetslogiken avses det som Skolverket tar fram eller erbjuder målgruppen. Prestation innebär att målgrupperna tar del av de insatser som Skolverket erbjuder. Verksamhetslogiken fokuserar särskilt på de tänkta effekterna av verksamheternas prestationer, det vill säga det som är tänkt att bli resultatet av myndighetens aktiviteter.

Det första effektsteget är prestationsnära och antas uppstå i nära anslutning till att prestationerna är genomförda. I den aktuella verksamhetslogiken nämns exempelvis under effekt 1 att huvudmannen, rektor eller personal i förskolan eller skolan har tillägnat sig kunskap om lagstiftning och styrdokument, behov hos den aktuella målgruppen, organisering för inkludering och hälsofrämjande arbete, eller det demokratiska uppdraget. Detta som en följd av att ha tagit del av någon av de generella insatserna, eller genom det riktade stödet som Skolverket tillhandahåller.

I det andra effektsteget tillämpas den kunskap eller förmåga som målgruppen har tillägnat sig genom insatsen, det vill säga en förutsättning för att komma vidare i effektstegen är att målgrupperna genomför en aktiv handling. Det kan exempelvis handla om att huvudmannen eller rektorn gör en analys av organisationen utifrån den kunskap som erhållits genom deltagandet i insatsen. Detta kan ske inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete eller i samarbete med Skolverkets processtödjare (i de fall huvudmannen samverkar med myndigheten inom de riktade insatserna).

---

⁵ <https://forum.esv.se/styrning/resultatstyrning/resultatredovisning/verksamhetslogik/>

Det tredje effektsteget beskriver hur konkreta åtgärder för att förbättra organisationen genomförs (med utgångspunkt i den kunskap som förvärvats i effekt 1 och den efterföljande analysen i effekt 2).

Det fjärde effektsteget beskriver effekter som utgör förutsättningar för att uppdragets slutmål ska kunna uppnås. Detta steg beskriver vad som kännetecknar en verksamhet med goda förutsättningar för att nå hög måluppfyllelse och goda kunskapsresultat och innebär sammanfattningsvis att:

- Huvudmannen, rektorn och lärarna leder ett välfungerande systematiskt kvalitetsarbete där målgruppens behov är synliga. Hos huvudmannen finns en genomtänkt, flexibel, transparent och tydlig organisation för målgruppen.
- Rektorn leder ett välfungerande systematiskt kvalitetsarbete där målgruppens behov är synliga. På skolenheten finns en genomtänkt, flexibel, transparent och tydlig organisation för målgruppen.
- Läraren och annan personal har ett förhållningssätt i elev eller barngruppen där alla språk ses som en tillgång för elevens eller barnets fortsatta språk och kunskapsutveckling och har höga förväntningar och skapar en undervisning som utmanar på en adekvat ålders och kognitiv nivå.

6. Skolverkets arbete med regeringsuppdraget

Skolverket har, som tidigare nämnts, sedan start genomfört uppdraget genom att erbjuda målgrupperna både generella och riktade insatser. Generella insatser finns tillgängliga för alla inom de nationella skolutvecklingsprogrammen och riktade insatser som innebär att Skolverket varje halvår med hjälp av urvalskriterier väljer ut och erbjuder ett antal huvudmän en treårig samverkan.

6.1 Generella och riktade insatser

6.1.1 Generella insatser

Skolverkets insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen syftar till att ge huvudmän, förskolor och skolor stöd i att utveckla undervisningen och den pedagogiska verksamheten. Insatserna tas fram och utvecklas i en process i vilken form och innehåll bestäms. Insatserna ska bidra till att skapa förutsättningar för barns utveckling och lärande samt förbättrade kunskapsresultat för eleverna.

Insatserna tillhandahålls samlat för målgrupperna via Skolverkets webbplats⁶ och erbjuds i olika former, till exempel:

- Modulbaserad kompetensutveckling med material på Skolverkets lärportal.⁷ Kompetensutvecklingsmodellen som presenteras på Lärportalen är en form av kollegialt lärande där en grupp kollegor utifrån innehållet i en modul arbetar tillsammans för att utveckla sin verksamhet. Modellen betonar professionens egen erfarenhet. Den inkluderar läsning och diskussion av aktuell forskning samt gemensam planering och utvärdering av undervisning och verksamhet.
- Webbkurser på Skolverkets utbildningsplattform.⁸ Kurserna i Skolverkets utbildningsplattform syftar till att ge fördjupade kunskaper med hjälp av artiklar, filmer och diskussionsfrågor. De innehåller både praktiska samt teoretiska delar och det finns ingen begränsning i antalet deltagare på kurserna.
- Processtöd och nätverk. I vissa av de generella insatserna erbjuder Skolverket under en längre eller kortare period processtöd och/eller nätverk. Arbetet utgår från lokala eller regionala behov.
- Utbildningar genomförda av lärosäten eller andra aktörer. Utbildningarna kan erbjudas fysiskt och/eller digitalt och vissa utbildningar erbjuds även som kommunförlagda utbildningar.
- Andra typer av stödmaterial till exempel webbtexter och publikationer.

För att underlätta för målgrupperna finns förutom insatser i olika former inom de nationella skolutvecklingsprogrammen även sidor på webben som syftar till att ge en helhetsbild och ge samlad och uppdaterad information. Ett exempel är sidan Leda och organisera för nyanlända barn och elevers utbildning – samlad information på webben.⁹ Här kan huvudmän, skolläda och personal få stöd i det systematiska kvalitetsarbetet för att identifiera behov verksamheten har för att kunna utveckla nyanlända och flerspråkiga barn och elevers utbildning och undervisning. Det ger potential att påverka både styrning och ledarskap och motverka skolsegregationens negativa effekter. Stödet på webben presenteras bland annat skolformsvis och på webbsidan finns bilden nedan för att ge en överblick av organisation och undervisning med eleven i centrum.

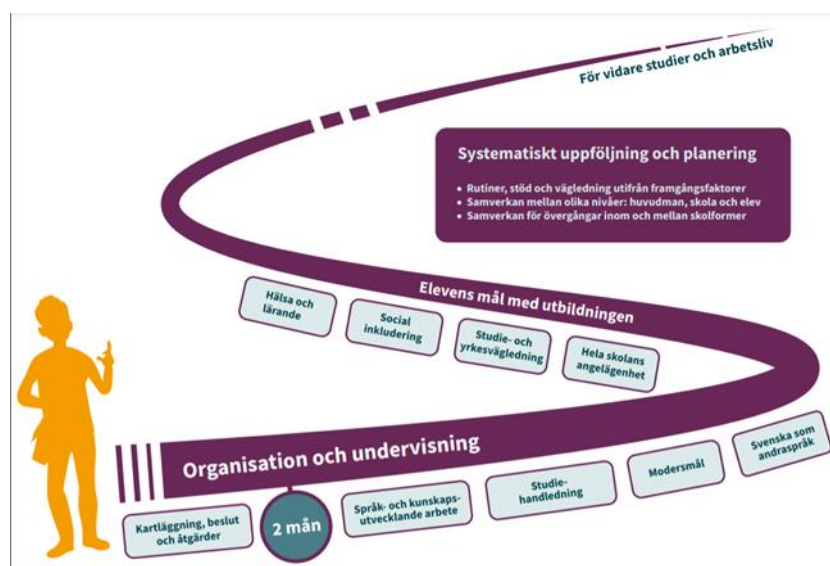
⁶ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/nationella-skolutvecklingsprogram>

⁷ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/2c-nyanlanda/Grundskola/801-sprak-och-kunskapsutvecklande-amnesundervisning-for-nyanlanda-elever-den-forsta-tiden>

⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/webbplatser-och-tjanster/skolverkets-utbildningsplattform>

⁹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/nyanlanda-barn-och-elevers-utbildning>

Figur 1. Utbildningen behöver ses som en helhet och bilden ger överblick och stöd i arbetet.

6.1.2 Riktade insatser

De riktade insatserna erbjuds huvudmän som faller ut i de urval som Skolverket gör årligen i maj och november.¹⁰

I urvalen används ett antal fastställda urvalskriterier med mått som bland annat rör barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska, vårdnadshavares utbildningsnivå, vuxna studerandes utbildningsnivå och bostadsområdets socioekonomiska status.

Erbjudandet om att ingå i de riktade insatserna innebär att huvudmän får stöd av Skolverket under tre år. Stödet består av såväl tillgång till två av Skolverkets processtödjare som ekonomiska bidrag för att genomföra utvecklingsinsatser. Samverkan genomförs i en process som inleds med framtagandet av en nulägesanalys. I nulägesanalysen synliggörs huvudmannens nuläge, styrkor och problem identifieras och man gör antaganden om vad problemen beror på. Därefter identifieras utvecklingsområden. Nulägesanalysen ligger till grund för en åtgärdsplan. Av åtgärdsplanen framgår vilka utvecklingsinsatser som är prioriterade att genomföra för att de verksamheter huvudmannen ansvarar för ska utvecklas i riktning mot ökad måluppfyllelse och goda kunskapsresultat, högre kvalitet i undervisningen samt ökad likvärdighet

När beslut om vilka insatser som ska genomföras är fattat vidtar arbetet med att planera, genomföra och följa upp dem. Vanligtvis pågår detta arbete under fem av de totalt sex terminer som samverkan pågår. Under samverkansperioden använder Skolverkets processtödjare fortlöpande i dialogen med huvudmännen material och metoder ur Skolverkets generella insats Leda förändring. Syftet är att ge stöd och tillhandahålla modeller för internt arbete.

¹⁰ Under 2022 är det främst huvudmän som ingår i urval 8–13 som tagit del av processtödet. Dessa har fallit ut i urval från och med maj 2019 till och med maj 2022.

Samverkansperiodens olika faser i förhållande till de huvudmän som ingår i ett visst urval illustreras i Tabell 1. Här kan vi också se inom vilka faser urvalen befunnit sig under 2022.

A: Huvudmannen erbjuds samverkan med Skolverket (dvs samverkan har ännu inte startat).

B: Nulägesanalys genomförs och insatser formuleras i en åtgärdsplan utifrån identifierade behov.

C: Insatser genomförs.

D: Insatser avslutas.

X. Urvalet har ej genomförts (se text ovan).

Tabell 1. Samarbetsperiodens olika faser i förhållande till specifika urval

Urval 8–14	Urvals-datum	VT 19	HT 19	VT 20	HT 20	VT 21	HT 21	VT 22	HT 22	VT 23	HT 23	VT 24	HT 24	VT 25	HT 25
14	Nov 22	-	-	-	-	-	-	-	A	B	C	C	C	C	D
13	Maj 22	-	-	-	-	-	-	A	B	C	C	C	C	D	-
Utgick	Nov 21	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Maj 21	-	-	-	-	A	B	C	C	C	C	D	-	-	-
11	Nov 20	-	-	-	A	B	C	C	C	C	D	-	-	-	-
10	Maj 20	-	-	A	B	C	C	C	C	D	-	-	-	-	-
9	Nov 19	-	A	B	C	C	C	C	D	-	-	-	-	-	-
8	Maj 19	A	B	C	C	C	C	D	-	-	-	-	-	-	-

Källa: Skolverket

Under 2022 har två urval av huvudmän erbjudits samverkan. Huvudmän inom urval 14 fick i november erbjudande om att starta samverkan. Huvudmän inom ett urval (maj 2022) har arbetat med sina nulägesanalyser och åtgärdsplaner och fyra av urvalen har antingen påbörjat sina insatser eller haft pågående insatser under 2022, se kolumner där bokstaven C förekommer. Huvudmän inom två urval (maj 2019 och november 2019) har även under 2022 hunnit avsluta sina insatser.

Även om samverkansperioden för ett urval vanligtvis är treårigt och huvudmännen i hög grad följer faserna utifrån det angivna tidsperspektivet finns det huvudmän som av olika anledningar får sina insatsperioder förlängda och därmed avslutar sina insatser senare. Totalt har Skolverket nu samverkat med 146 unika huvudmän inom de riktade insatserna för nyanländas lärande sedan starten 2016.

6.2 Identifierade behov av stöd och insatser

Inledningsvis i kapitel 6 ges en övergripande bild av behov av stöd och insatser som Skolverket identifierat samt en sammanfattning av behov som uppmärksammas med anledning av Rysslands invasion av Ukraina.

När det gäller Skolverkets generella insatser sker inventering av huvudmäns eller andra målgruppers behov vanligtvis i beredningsfasen. I några insatser ingår det också att identifiera behov hos huvudmännen i själva genomförandet. Det gäller bland annat insatserna Samordnare för nyanlända elevers lärande och Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM).

Inom riktade insatser identifieras behoven hos respektive huvudman genom genomförande av nulägesanalysen och en inledande självskattning.

Identifierade behov ligger till grund för vilka insatser som Skolverket erbjuder målgrupperna inom de generella insatserna inom NSP och de insatser som huvudmännen prioriterar att genomföra i de riktade insatserna.

I Skolverkets lägesbedömning som publicerades i december 2020¹¹ konstateras att även om antalet asylsökande har minskat kraftigt sedan 2015 finns det fortfarande många nyanlända elever i skolväsendet och att det kan vara en utmaning för huvudmännen att erbjuda en undervisning av hög kvalitet för elevgruppen. Under 2022 har denna bild delvis förändrats med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. I kapitel 9.1 finns en beskrivning av målgruppen för regeringsuppdraget.

Några saker som lyfts fram i Skolverkets lägesbedömning¹² är att:

- En mycket stor andel av eleverna inom den kommunala vuxenutbildningen utgörs av utlandsfödda elever.
- Ett utvecklingsområde för många huvudmän är utbildning inom språkintröduktion och övergångar kopplade till denna.
- Tillgången till studiehandledning och de organisatoriska förutsättningarna för samarbete mellan lärare och studiehandledare på modersmålet är fortsatt en utmaning.
- Skolväsendet har en viktig roll för nyanländas etablering i samhälls- och arbetslivet. Det handlar bland annat om kommunens skyldighet att erbjuda kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi).¹³

6.2.1 Identifierade behov av stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina

Under 2022 har Skolverket fått två regeringsuppdrag med anledning av den ryska invasionen av Ukraina. Regeringsuppdragen nämns bara kortfattat här då de redovisas separat. Det ena uppdraget fick Skolverket den 14 mars (uppdrag 21 i

¹¹ <https://www.skolverket.se/publikationer?id=6436>

¹² Ibid.

¹³ När det gäller nyanlända med utbildningsplikt är kommunen skyldig att erbjuda en sammanhållen utbildning på heltid sedan 1 aug 2022.

Skolverkets regleringsbrev). Enligt uppdraget ska Skolverket skyndsamt ta fram och aktivt erbjuda huvudmän det stöd de behöver för ett välfungerande mottagande i skolväsendet av barn och ungdomar som har flytt från Ukraina.¹⁴ Enligt uppdraget ska myndigheten beakta erfarenheterna från flyktingmottagandet 2015.

I det andra uppdraget, Insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet ges Skolverket i uppdrag att ta fram insatser för att möta ett ökat behov av ukrainsktalande och rysktalande personer, eller personer med andra relevanta språkkunskaper, i skolväsendet.¹⁵ Det ingår också i uppdraget att stödja huvudmännen när det gäller att erbjuda elever studiehjälp på modersmålet och modersmålsundervisning.

Inom ovanstående uppdrag ingår också att Skolverket löpande ska inhämta information om läget hos huvudmän, förskolor och skolor i olika delar av landet.

Utifrån de behov som framkommit har Skolverket dels utvecklat tidigare publicerat material för mottagande av nyanlända, dels i vissa fall tagit fram nytt material. Det innebär att de insatser som tagits fram inom ramen för Uppdraget att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska i vissa fall reviderats vilket redovisas i kapitel 7.

6.2.2 Identifierade behov inom Skolverkets generella insatser

Insatsen Samordnare för nyanlända elevers lärande syftar till att erbjuda huvudmännen stöd i det systematiska kvalitetsarbetet och utvecklingsarbetet för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska. Insatsens innehåll och utförande beskrivs utförligare under 7.1.1.

Huvudman eller samordnare redovisar i slutet av varje år påbörjade och avslutade insatser. Skolverket sammanställer materialet och får en samlad bild av de behov som ligger till grund för de insatser som huvudmannen genomför. 2022 redovisade deltagande huvudmän 177 pågående och avslutade insatser.

Nedan ges en sammanfattning av behov som varit utgångspunkt för insatser som de samordnare/huvudmän planerat och genomfört under 2022. I kapitel 8 beskrivs erfarenheter som samordnarna/huvudmännen upplever att avslutade insatser gett.

- **Systematiskt kvalitetsarbete och styrning.** Behoven ser olika ut men är ofta övergripande och fokuserar på att synliggöra nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska i huvudmannens uppföljning av utbildning och undervisning gällande till exempel språk- och kunskapsutveckling, social inkludering och hälsa. Det kan handla om att se över resursfördelningssystem, utveckla dokumentation eller rutiner, bli bättre på att följa upp resultat relaterat till målgrupperna eller att skapa delaktighet i verksamheterna.

¹⁴ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=22804>

¹⁵ <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?rbid=22844>

- **Undervisningen kvalitet och likvärdighet.** Inom detta område finns många olika behov som ligger till grund för huvudmännens val av insatser. Det handlar bland annat om att öka kvaliteten på och tillgången till studiehandledning och modersmålsundervisning, samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare, öka kvaliteten på studie- och yrkesvägledning och att förbättra undervisningen (språk- och kunskapsutveckling, bedömning och uppföljningar).
- **Hälsofrämjande arbete och förhållningssätt.** Det handlar om behov av att bättre kunna bemöta barn och elever och att skapa åtgärder för att motverka kränkningar och diskriminering.
- I insatsen Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) erbjuder Skolverket systematiskt processtöd genom nätverk för att stärka huvudmäns förmåga att erbjuda alla elever inklusive nyanlända elever på gymnasieskolans introduktionsprogram en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Insatsen beskrivs utförligare i kapitel 7.4.1. Skolverket har utifrån uppföljning av nätverken kunnat identifiera målgruppens behov och utveckling inom ett antal områden.¹⁶
- Att i en verksamhetsuppföljning utifrån styrdokument kritiskt granska den egna verksamheten. I uppföljningen efterfrågas och analyseras statistik och kvalitativa underlag för att bedöma om skolans åtgärder bidrar till att stödja elevens väg från utgångsläge mot utbildningsmål.
- Den individuella studieplanens roll i planering, uppföljning och utveckling av elevens utbildning mot vidare studier eller arbetsliv.
- Kommunikation och ökad delaktighet i hela styrkedjan som bidrar till att hitta rutiner för att systematisera de egna erfarenheterna från olika samtal och dialoger som genomförs i verksamheten.
- Uppföljning av elevers kunskapsutveckling och progression i utbildningen mot sina utbildningsmål, även innan godkända betyg. Både på individnivå och i det systematiska kvalitetsarbetet.

6.2.3 Identifierade behov inom Skolverkets riktade insatser

Behoven hos huvudmännen inom riktade insatser identifieras genom den inledande nulägesanalysen.

Under 2022 har 8 huvudmän i urval 13 genomfört en inledande nulägesanalys och utifrån analysen tagit fram en åtgärdsplan i vilken det tydliggörs vilka insatser som ska prioriteras i den fortsatta samverkan med Skolverket. Inför nulägesanalysen gör huvudmännen också en självskattning av den egna verksamheten. Självskattningen utgår från verksamhetslogiken som finns beskriven i kapitel 5. I arbetet med självskattningen är diskussionen kring de olika

¹⁶ Fördjupad uppföljning genom enkät och återträff ett år efter avslutat nätverk visar liknande resultat som i Regeringsredovisning av uppdraget att stödja huvudmän och rektorer i att stärka gymnasieskolans introduktionsprogram, dnr 2018:863.

påståendena viktiga för att hjälpa huvudmannen att få syn på sådant de behöver arbeta med som de inte tänkte på i ett inledande skede.

Skolverket sammanställer huvudmännens insatser utifrån de överenskommelser som skrivs mellan Skolverket och huvudmännen. Sammanställningen kallas Insatsbanken och är ett internt arbetsdokument. I insatsbanken går det att sortera och filtrera insatserna på olika sätt.

I kapitel 7 ges en mer detaljerad beskrivning av insatsernas fördelning mellan skolformer, målgrupper och innehåll än den beskrivning som ges nedan.

Vid en sortering i Insatsbanken av insatser för huvudmännen i urval 11 och 12 som inlett insatser under 2022 visar det sig att det genomförs drygt 160 insatser. Ungefär hälften (ca 80) av dessa insatser syftar till att utveckla undervisningen. Av dessa har ungefär hälften (ca 40) inriktning mot språkutvecklande arbetssätt.

Drygt en femtedel av det totala antalet insatser (ca 35) sorteras inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av verksamheten. Något fler än hälften (ca 20) av dessa handlar om analys och uppföljning, det vill säga utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet. I många fall handlar det i ett första steg om att ta fram rutiner eller förbättra systematiken för att kunna göra uppföljningar till exempel när det gäller mottagning av barn och elever, övergångar mellan olika skolformer, eller förbättrade möjligheter att följa kunskapsutvecklingen.

Av återstående insatser sorteras ett fyrtiotal inom de närliggande utvecklingsområdena Förutsättningar för lärande och trygghet och Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Insatserna innefattar värdegrundsarbete och hälsofrämjande arbete, i många fall genom insatser som riktar sig brett till många skolformer och målgrupper. Det finns också exempel på insatser som fokuserar på ett mer specifikt område som till exempel föräldrasamverkan.

7. Genomförda insatser

I detta kapitel redovisas generella och riktade insatser som erbjudits och genomförts av målgrupperna under 2022, det vill säga det som i verksamhetslogiken för uppdraget benämns som aktiviteter och prestationer.

Inledningsvis redovisas insatser på huvudmannanivå därefter redovisas både generella och riktade insatser per skolform. De generella insatserna sorteras i bokstavsordning under respektive skolform.

De flesta generella insatser som beskrivs ingår i NSP-programmet Nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande men precis som i tidigare års

regeringsredovisningar redovisas även ett antal insatser som tagits fram inom ramen för andra uppdrag som kompletterar utbudet av insatser. Många av de generella insatserna riktar sig till flera skolformer. Då beskrivs insatsen utförligare under den skolform där den först beskrivs och endast kortfattat under andra skolformer. Det finns enstaka insatser där endast insatsens innehåll redovisas och inte statistik.

Inom den generella insatsen Samordnare för nyanländas lärande genomför de huvudmän som ingår i insatsen egna utvecklingsinsatser inom olika områden i olika omfattning och i en eller flera verksamhetsformer. Samordnarinsatsen består av olika delar vilket beskrivs i kapitel 7.1.1. De utvecklingsinsatser som huvudmännen själva genomför inom samordnarinsatsen beskrivs övergripande under respektive verksamhetsform i kapitel 7.

När det gäller redovisning av riktade insatser omfattar den de huvudmän som ingår i urval 8 till och med 12 och som genomfört hela eller delar av insatser under 2022, se Tabell 1. Många av de insatser som huvudmännen genomför omfattar flera skolformer. Huvudmännens kategorisering av insatser i utvecklingsområden (se nedan) styrs av vad de anser vara det främsta syftet med insatsen. Det innebär att en och samma typ av insats kan hamna inom olika utvecklingsområden hos olika huvudmän. Till exempel kan insatser som innefattar språkutvecklande arbetssätt och förhållningssätt/hälsofrämjande perspektiv sorteras under undervisning och lärande och ibland under förutsättningar för lärande och trygghet. Andra exempel på insatser som sorteras olika är insatser som handlar om studiehandleddning på modersmål eller bedömning. I regeringsredovisningen beskrivs därför kvantiteter mer översiktligt utifrån en procentuell fördelning av insatser per verksamhetsområde för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

Utvecklingsområdena baseras på Skolinspektionens tidigare bedömningsunderlag för den regelbundna tillsynen:¹⁷

1. Undervisning och lärande.
2. Extra anpassningar och särskilt stöd.
3. Bedömning och betygssättning.
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling.
5. Förutsättningar för lärande och trygghet.
6. Styrning och utveckling av verksamheten.
7. Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram.

---

¹⁷ <https://www.skolinspektionen.se/inspektion/inspektionsformer/>

7.1 Huvudmannanivå

När det gäller såväl generella som riktade insatser tar Skolverket avstamp i myndighetens Strategi för stöd till skolutveckling.¹⁸ Det innebär att arbetet tar utgångspunkt i ett helhetsperspektiv på målgruppernas arbete och att insatserna i den mån det är möjligt riktar sig till olika nivåer och funktioner i verksamheten. Huvudmannanivån är ofta central för att skapa förutsättningar för att insatserna ska leda till att de på ett hållbart och långsiktigt sätt stärker barns och elevers utveckling, lärande och bildning.

Många av de insatser som redovisas nedan under respektive skolform berör således även huvudmannanivå men under 7.1 redovisas endast insatser som tydligt riktar sig till huvudmannanivån.

7.1.1 Generella insatser

Samordnare för nyanlända elevers lärande

Insatsen Samordnare för nyanlända elevers lärande har funnits sedan 2016. Samordnarens uppdrag är att stödja huvudmannen i arbetet med att systematiskt följa upp, analysera, planera och utveckla arbetet med nyanlända elevers lärande. Syftet är att på kort och lång sikt erbjuda nyanlända barn och elever, eller barn och elever med annat modersmål än svenska, en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Under 2022 har cirka 200 huvudmän haft en samordnare för nyanländas lärande.

I samordnarnas uppdrag ingår att stödja planering, genomförande och uppföljning av de utvecklingsinsatser som huvudmannen genomför. Huvudmännens utvecklingsinsatser riktar sig till samtliga skolformer förutom förskolan och vuxenutbildningen. Flest utvecklingsinsatser genomförs inom grundskolan.

På huvudmannanivå har insatser bland annat genomförts gällande:

- Utveckling av systematiskt kvalitetsarbete och inkludering av nyanlända elevers lärande i det. Rutiner för ett likvärdigt och planerat mottagande, resultatuppföljning och kartläggning.
- Implementering av rutiner för mer likvärdigt och medvetet arbete kring studiehandledning och undervisning i svenska som andraspråk.
- Organisering av kompetensutveckling för flerspråkig personal i regionalt samarbete och kompetensutveckling i studie- och yrkesvägledning.
- Utveckling av nätverk för kommunens lärare i svenska som andraspråk.

Förutom de utvecklingsinsatser som huvudmännen genomfört ges det inom insatsen stöd genom:

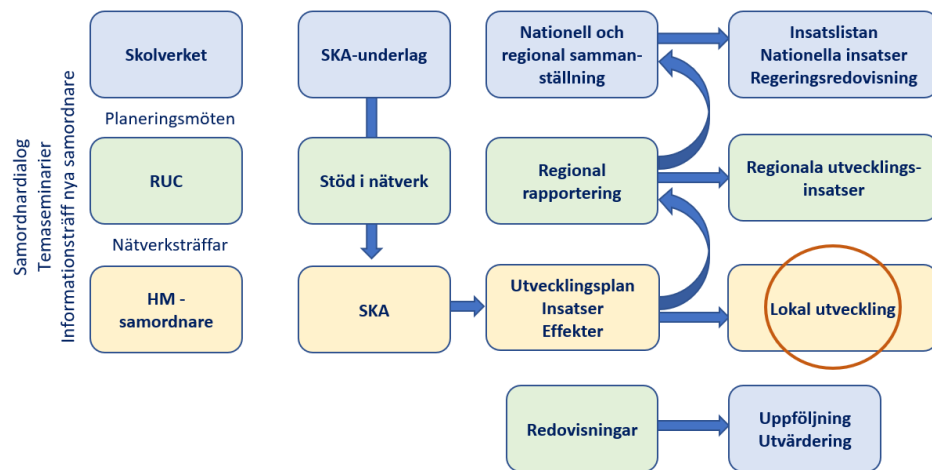
---

¹⁸ Strategi för stöd till skolutveckling, dnr: 2021:1557.

- Stöd till samordnarna genom de underlag Skolverket tagit fram för nulägesbeskrivning, nulägesbedömning och analys samt utvecklingsplan. Nätverkens arbete utgår ifrån dessa underlag.
- Regionala nätverk som leds av Regionala utvecklingscentrum (RUC) på uppdrag av Skolverket. Det genomförs 4–6 träffar per år. Under 2022 hade Skolverket samarbete med 13 regionala utvecklingscentra (RUC) för att ge stöd i det systematiska kvalitetsarbetet och leda erfarenhetsutbyte. Till stöd för det systematiska kvalitetsarbetet har Skolverket tagit fram underlag för nulägesbeskrivning, nulägesbedömning och analys samt utvecklingsplan som nätverkens arbete utgår från.
- Uppföljning, vägledning och stöd från Skolverket, både till nätverksledare och samordnare vid behov.
- Att ansvariga undervisningsråd sammanställer en insatslista med alla insatser som Skolverket erbjuder med fokus på nyanlända och flerspråkiga barn och elever. Insatslistan uppdateras två gånger per år.
- Att ansvariga undervisningsråd leder träffar för nätverksledarna två gånger per år. Träffarna har fokus på uppföljning, erfarenhetsutbyte och utveckling/planering framåt för att bidra till en likvärdighet mellan nätverken.
- En årlig nationell samordnardialog ledd av Skolverket, för samtliga samordnare och deras chefer eller ytterligare representant för huvudmannen.
- Temaseminarier, 4 träffar per år. För att ge ytterligare stöd till huvudmännens arbete i sitt val och framtagande av insatser erbjuder Skolverket digitala temaseminarier. Under seminarierna presenteras NSP-stöd som Skolverket ger och hur dessa kan användas hos huvudmännen. Under 2022 handlade det första seminariet om Behovsprövning och bedömning för svenska som andraspråk (127 inloggade deltagare). Det andra seminariet handlade om Interkulturalitet i undervisning och skolutveckling (58 inloggade deltagare). Det tredje seminariet handlade om Skolverkets underlag för systematiskt kvalitetsarbete och den nya redovisningsenkäten för samordnare (130 inloggade deltagare). Det fjärde seminariet handlade om styrning och kvalitetsarbete i gymnasieskolans introduktionsprogram (45 inloggade deltagare).
- Informationsträff för nya samordnare, en gång per år. Vid 2022 års träff var det 14 inloggade deltagare.
- Stöd i att ta fram beprövad erfarenhet, löpande hela året. Det övergripande temat för samordnarinsatsen har sedan 2020 varit systematiskt kvalitetsarbete, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Under 2022 har flera huvudmän med stöd av Skolverket och RUC fördjupat sitt arbete med att bepröva erfarenheter, varav studiehandedning på modersmål och interkulturella inskolningssamtalförhållningssätt inom i förskolan är två exempel. Skolverket bidrar med lokalt stöd via nätverken samt ett tanke- och arbetsverktyg som prövas fram tillsammans med användarna.

- Webbstöd med information om insatsen och underlag för det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på utbildningen för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska.

Figur 2. En schematisk bild över insatsen.

Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) - styrning

Skolverket erbjuder systematiskt processtöd för att stärka huvudmäns förmåga att erbjuda nyanlända elever på gymnasieskolans introduktionsprogram en utbildning av hög och likvärdig kvalitet genom stöd i form av material på Skolverkets webbplats,¹⁹ webbkurs på Skolverkets utbildningsplattform samt processtöd i form av nätverk.²⁰ Målgrupp är utvecklingsgrupper bestående av huvudmän, rektorer och andra som arbetar med strategiskt arbete inom IM. Insatsen syftar till att öka kunskapen om kopplingen mellan styrning av introduktionsprogrammen och det lokala systematiska kvalitetsarbetet för att utveckla verksamheten så att fler elever når sina utbildningsmål. Insatsen beskrivs utförligare under 7.4.2.

7.1.2 Riktade insatser

Riktade insatser på huvudmannanivå omfattar både dialog och samverkan mellan huvudmannen och Skolverket genom processtöd samt konkreta insatser som riktar sig till huvudmannen.

Dialog, samverkan och processtöd

I samband med att en huvudman bestämmer sig för att ingå en treårig samverkan med Skolverket utser huvudmannen en lokal arbetsgrupp (lokalt team) som Skolverkets processtödjare samarbetar med. Det lokala teamet som upprättas representerar huvudmannen och är en central del i samverkan med Skolverket. Det är därför önskvärt att det lokala teamet får mandat att kunna driva olika processer i utvecklingsarbetet. Det är vanligt att exempelvis förvaltningschefer,

¹⁹ [Mottagande och utbildning i gymnasieskolan](#)

²⁰ [Webbkurs och nätverk. Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram - styrning](#)

skolchefer, rektorer, kvalitetsutvecklare och koordinatörer deltar i det lokala teamet. Hos de huvudmän som har en samordnare för nyanländas lärande (se punkt 7.1.1) är det önskvärt att även denna funktion ingår. I större kommuner är det vanligt att förvaltningsledning och politiker finns i en styrgrupp vid sidan av det lokala teamet.

Processtödet som Skolverket erbjuder under samverkansperioden innebär att vägleda och stödja huvudmännen i att undersöka och analysera sin verksamhet, att prioritera insatser samt att följa upp och utvärdera insatserna. Två gånger om året anordnar Skolverket också nätverksmöten i syfte att erbjuda alla huvudmän som deltar i samverkan möjlighet till erfarenhetsutbyte och idéspredning i frågor som är relevanta för det pågående utvecklingsarbetet. Konferenser genomförs dessutom för nya huvudmän samt efter avslutad samverkan för varje urval.

Under 2022 har nätverksmöten och konferenser genomförts digitalt. Under andra halvåret har dock fysiska möten mellan processtödjare och huvudmännen genomförts i större utsträckning, hos både nya huvudmän som hos huvudmän där samverkan under pandemin uteslutande genomförts digitalt.

Insatser på huvudmannanivå

Följande redovisning av insatser på huvudmannanivå bygger dels på underlag från Insatsbanken gällande fördelning av insatser och utvecklingsområden dels på information från Skolverkets processtödjare vad gäller beskrivningar av insatsernas innehåll och genomförande. Försiktighet har iakttagits när det gäller att ange exakta tal för antalet insatser inom varje utvecklingsområde, eftersom kategoriseringen inte är helt konsekvent. I stället redovisas kvantiteter mer översiktligt med olika mängduttryck för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

Under 2022 genomförde 56 huvudmän fördelade på sex urval insatser i samverkan med Skolverket. Dessa insatser har under 2022 antingen påbörjats eller varit pågående (se **Fel! Hittar inte referenskälla.**, s.13). På huvudmannanivå genomförs flest insatser inom utvecklingsområdena Styrning och utveckling av verksamheten samt Undervisning och lärande. Målgrupper för insatserna inom dessa utvecklingsområden är personer med ledande funktion på huvudmannanivå samt rektorer. Det förekommer även att den politiska nivån är involverad i insatser.

Inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av verksamheten genomförs insatser som exempelvis syftar till att förbättra det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska, förbättra mottagandet av nyanlända barn och elever samt utveckla organisationen av studiehandledning och modersmålsundervisning. Insatserna som genomförs inom utvecklingsområdet har ofta fokus på att utveckla och revidera strukturer, rutiner och processer. Även kompetensutveckling av olika slag genomförs, exempelvis inom analys och uppföljning av verksamheterna.

Inom utvecklingsområdet är det även vanligt att anställa en koordinator som tillsammans med det lokala teamet samordnar utvecklingsarbetet.

Utvecklingsområdet Undervisning och lärande består ofta av insatser som syftar till att utveckla och skapa förutsättningar för en undervisningspraktik som tar hänsyn till barns och elevers olika förutsättningar och behov. På huvudmannanivå innebär det ofta insatser som är kopplade till internt utvecklingsarbete med fokus på att på olika sätt utveckla organisationen av exempelvis svenska som andraspråk eller studiehandledning på modersmål. Även utbildning för att skapa förståelse för vad språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt samt interkulturellt förhållningssätt innebär förekommer som insatser på huvudmannanivå. Syftet med dessa insatser är att huvudmännen ska kunna ge bättre förutsättningar att organisera för ett långsiktigt utvecklingsarbete inom alla eller några prioriterade verksamheter.

7.2 Förskola

7.2.1 Generella insatser

Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan

Skolverket erbjuder möjlighet för huvudmän att ta del av den kommunförlagda uppdragsutbildningen Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan.

Utbildningen omfattar 7,5 högskolepoäng. Målgrupp för utbildningen är all pedagogisk personal i förskolan, även de som saknar grundläggande högskolebehörighet. Kursens syfte är att öka deltagarnas kunskaper och kompetens gällande flerspråkiga barns utveckling och lärande samt deras förståelse för vad ett interkulturellt förhållningssätt innebär för arbetet i verksamheten. Kursen syftar också till att deltagarna utvecklar kompetens i arbetssätt som stödjer flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling. Under 2022 har 11 kurser i 10 kommuner genomförts. I vissa fall genomförs kurserna gemensamt för flera kommuner. En kurs som samlat deltagare från flera kommuner är en kursvariant som riktat sig mot personal som arbetar med barn som kommer från Ukraina.

Flerspråkighet som resurs i förskolan

Skolverket erbjuder webbstödet Flerspråkighet som resurs som innehåller olika delar och riktar sig till olika verksamhetsformer och målgrupper. Att nyanlända barn- och elever får använda alla sina språk som resurs är en grund för språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Webbstödet Flerspråkighet i förskolan²¹ hade 20 265 unika sidvisningar under perioden 1 februari 2022–26 december 2022.

---

²¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-i-forskolan>

Traumamedveten omsorg (TMO) i samarbete med Rädda barnen

Skolverket erbjuder utbildningen TMO via Rädda Barnen.²² TMO-utbildningen erbjuds alla skolformer från förskola till vuxenutbildning och utgår från förskolans och skolans uppdrag att skapa en trygg miljö för lärande och utveckling genom viktiga vuxna och goda relationer.

TMO genomförs av Rädda Barnens utbildare under fem dagar under en termin för grupper, inom förskola, skola och vuxenutbildning. Utbildningen innehåller kunskap om traumaförståelse och de tre pelarna, trygghet, relation och coping som ger verktyg för att arbeta med barn och elever. Eftersom utbildningen ställer höga krav på deltagande verksamheter möter Skolverket deltagande rektorer och utsedda TMO-ambassadörer tillsammans med Rädda Barnen före och efter utbildningen. Syftet med detta är att skapa goda förutsättningar för genomförande och långsiktighet samt med förankring, genomförande och uppföljning av arbetet. Sedan 2017 har förskolor och skolor från 53 huvudmän ansökt om utbildningen och cirka 4 700 personer deltagit. Antalet deltagare per år och skolform har varierat framför allt tack vare att Rädda Barnen kontinuerligt utvecklat och anpassat innehållet för olika skolformer. Under 2022 deltog ca 1 200 personer från 13 huvudmän och samtliga skolformer. 2022 startade en ny kompletterande digital uppsamlingsutbildning för personal som inte kunde delta när TMO genomfördes tidigare hos huvudmannen. Cirka 270 personer deltog i utbildningen. Syftet är att ge förutsättning för skolan eller förskolan att bibehålla en gemensam traumamedveten referensram och ett gemensamt språkbruk kring barn och elever som har varit med om svåra påfrestningar. Målsättningen är också att ge stöd för den långsiktiga implementeringen av TMO som förhållningssätt och utbildningen erbjuds även under 2023.

7.2.2 Riktade insatser

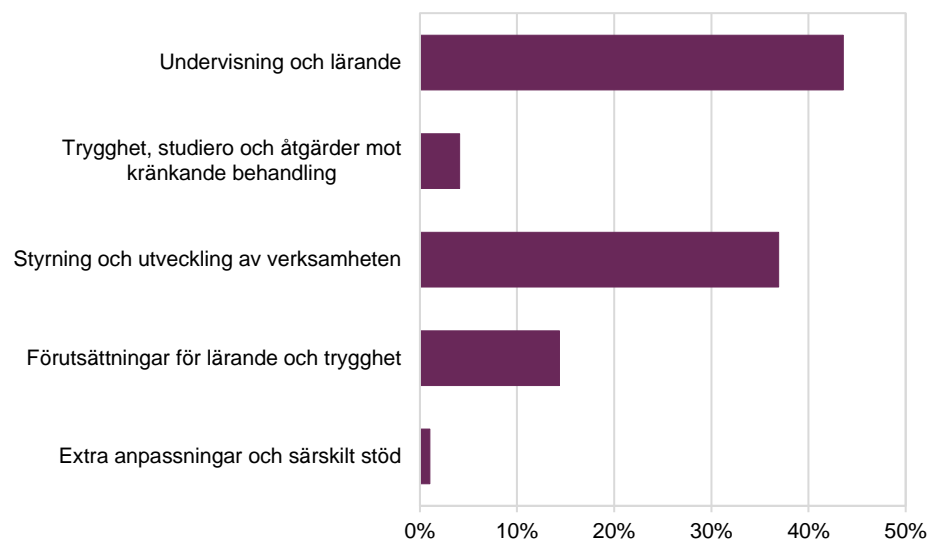
Följande redovisning av insatser inom förskolan bygger på underlag från Insatsbanken när det gäller fördelning av insatser och utvecklingsområden. Redovisningen bygger även på information från Skolverkets processtödjare vad gäller beskrivningar av insatsernas innehåll och genomförande. Försiktighet har iakttagits när det gäller att ange exakta tal för antalet insatser inom varje utvecklingsområde, eftersom kategoriseringen inte är helt konsekvent. I stället redovisas kvantiteter mer översiktligt med olika mängduttryck för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

---

²² <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/tmo-utbildning-i-traumamedveten-omsorg>

Diagram 1. Procentuell fördelning av insatser per utvecklingsområde inom skolformen förskola.

Källa: Skolverket

Insatser som riktar sig till förskolan är fördelade på fem av sju utvecklingsområden. Bedömning och betygssättning samt APL-grundläggande behörighet och introduktionsprogram är utvecklingsområden som inte är kopplade till förskolans uppdrag, vilket medför att inga insatser finns att redovisa för dessa. I jämförelse med föregående år är den procentuella fördelningen av insatser mellan utvecklingsområdena inom förskolan i stort sett densamma. I likhet med övriga skolformer genomförs flest insatser inom utvecklingsområdena Undervisning och lärande samt Styrning och utveckling av verksamheten. En stor del av insatserna inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande innefattar kompetensutveckling genom kollegialt lärande med fokus på språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Målgruppen för dessa typer av insatser är exempelvis rektor och förskollärare men även annan pedagogisk personal förekommer som målgrupp. Syftet med dessa typer av insatser är vanligtvis att öka personalens kunskaper om flerspråkiga barns språkutveckling och betydelsen av lärmiljöernas utformning för att främja alla barns lärande oavsett bakgrund. Även värdegrundsfrågor kan vara centrala delar i insatser som genomförs inom utvecklingsområdet. Insatser om interkulturalitet förekommer och ibland tillsammans med insatser kring flerspråkiga barns språkutveckling. Målgrupperna är ofta rektor, förskollärare och annan pedagogisk personal.

Inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av verksamheten handlar insatserna om kompetensutveckling i analys och uppföljning med fokus på utveckling av organisationen. Till skillnad från andra utvecklingsområden är de mest framträdande målgrupperna för dessa insatser skolchefer och representanter för huvudmannen. Även rektor, förskollärare och annan pedagogisk personal förekommer som målgrupper men inte i samma utsträckning. Insatserna handlar exempelvis om att förbättra det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på nyligen anlända barn eller barn med annat modersmål än svenska, förbättra

mottagandet av nyligen anlända barn, utarbeta nya eller revidera befintliga kommungemensamma rutiner och riktlinjer kring språkkartläggning och språkplaner. Syftet med dessa typer av insatser är ofta att skapa gemensamma synsätt kring, och en förståelse för, varje barns förutsättningar att utveckla sitt/sina språk oavsett bakgrund men också en gemensam förståelse av att språkliga färdigheter och föräldrasamverkan är viktiga förutsättningar för att kunna arbeta språk- och kunskapsutvecklande. Insatserna kan även handla om ersättning av tjänst för att exempelvis samordna insatser och stötta skolchefer och rektorer i arbetet med organisation och struktur.

Utvecklingsområdena Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, Förutsättningar för lärande och trygghet samt Extra anpassningar och särskilt stöd innefattar liknande typer av insatser där målgruppen till stor del är densamma för dessa tre utvecklingsområden. Insatserna handlar om kompetensutveckling av olika slag med fokus på språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, familjesamverkan, interkulturalitet, traumamedveten omsorg, hälsofrämjande åtgärder och utveckling av undervisningen för att nämna några exempel.

Syftet med insatserna varierar men handlar till stora delar om att beröra frågor om hur en inkluderande lärmiljö kan utformas, om hur kommunikation med vårdnadshavare kan ske eller att personalen ska få ökad insikt i vad ett interkulturellt förhållningssätt innebär. Insatserna kan även handla om hur olika arbetssätt och metoder i såväl mottagandet som i undervisningen skapar trygghet och studiero i förskolorna. Målgrupperna för insatserna är bland annat vårdnadshavare, rektor, förskollärare och annan pedagogisk personal.

7.3 Grundskola och motsvarande

7.3.1 Generella insatser

Flerspråkighet som resurs

Skolverket erbjuder webbstödet Flerspråkighet som resurs som innehåller olika delar och riktar sig till olika verksamhetsformer och målgrupper. Att nyanlända elever får använda alla sina språk som resurs är en grund för språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Flerspråkighet som resurs i förskoleklassen syftar till att bidra till fördjupad kompetens inom interkulturalitet, andraspråksinläring och utveckling, undervisning av flerspråkiga elever och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Målgrupp för stödmaterialet är all personal i förskoleklass. Insatsen utgår från förskoleklassens uppdrag att förbereda eleverna för framtida lärande genom lek, skapande, fysiska aktiviteter och utevistelse²³. Under perioden 1 februari 2022–9 januari 2023 hade webbstödet 716 unika sidvisningar.

²³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-som-resurs-i-forskoleklassen>

Flerspråkighet som resurs i grundskolan finns både för årskurs 1 - 6 och årskurs 7 - 9 och innehåller material inom olika områden som läsning, skrivande, samtal, digital kompetens, att aktivera och synliggöra elevers förkunskaper, och flerspråkiga arbetsformer för nyanlända elever.

Flerspråkighet som resurs i fritidshemmet ger exempel på hur lärare kan utveckla den interkulturella kompetensen i skolarbetet, såväl i undervisning som i kollegialt arbete. Webbstödet omfattar även områden som digital kompetens, språk- och kunskapsutvecklande förhållningssätt och lek.

Introduktionskurs i svenska som andraspråk

Skolverket erbjuder via lärosäten utbildningen Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk. Målgrupp för utbildningen är lärare i samtliga skolformer, förutom förskolan. Utbildningen syftar till att ge deltagarna kunskap om och redskap för att utveckla undervisningen så att den kan stärka flerspråkiga och nyanlända elever. Lärosäten erbjuder kursen direkt till en huvudman (kommun eller enskild) så att ett flertal lärare i organisationen deltar tillsammans, och kursupplägget anpassas då utifrån huvudmannens och de deltagande lärarnas behov och önskemål. Under 2022 har fyra lärosäten genomfört olika varianter av kursen för sex huvudmän, med omkring 580 deltagare.

Kartläggning och bedömning av nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling

För kartläggning och bedömning av nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling erbjuder Skolverket stöd till målgrupperna i olika former och till olika skolformer.

På Skolverkets webbplats finns information och kartläggningsmaterial för rektor, lärare och studiehandledare för att genomföra den obligatoriska bedömningen av nyanlända elevers kunskaper.²⁴ Kartläggningsmaterialet för nyanlända elever finns i tre steg där steg ett och två är obligatoriska att använda i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan och specialskolan. Materialet kan med fördel även användas i gymnasieskolans språkintroduktion. Det tredje steget är frivilligt att använda men ger ett gott stöd för ämneslärare i att planera undervisningen utifrån var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling i respektive ämne. Delar av materialet har översatts till 35 språk.²⁵ Skolverket erbjuder också stöd, exempel och inspiration om hur kartläggningen kan genomföras i respektive steg. Under 2022 har Skolverket publicerat materialet Yrkiserfarenhet som är ett kompletterande samtalsunderlag till steg 1 kartläggningen av nyanlända elevers kunskaper. Det kan användas för att vid behov göra en fördjupad kartläggning om elevens yrkeserfarenheter och är tänkt för elever i gymnasieåldern med tidigare yrkeserfarenheter.

²⁴ [Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 - Skolverket](#)

²⁵ Materialet har funnits tillgängligt på ukrainska sedan 2017.

På webbplatsen tillhandahålls också en webbkurs som ger stöd i arbetet med kartläggning, bedömning och planering av undervisningen. Kursen är till för alla som är delaktiga i arbetet med nyanlända elever inom de obligatoriska skolformerna. Även personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan kan gå kursen. Under 2022 har 642 personer genomfört alla delar av kursen.²⁶

På Skolverkets webbplats finns även stöd till lärare i grundskolan och gymnasieskolan i hur man kan följa nyanlända elevers språkutveckling med hjälp av materialet Bygga svenska från nybörjare till avancerad nivå.²⁷ På webbsidorna finns också information till rektorer och huvudmän om hur man kan introducera materialet i verksamheterna.

Koll på samverkan med hem och vårdnadshavare

På Skolverkets webbplats finns stödmaterialet Koll på samverkan med hem och vårdnadshavare.²⁸ Materialet syftar till att stödja huvudmän, rektorer och skolpersonal i grundskolan och motsvarande skolformer samt fritidshem att identifiera utvecklingsbehov och genomföra utvecklingsinsatser som rör samverkan med hem och vårdnadshavare. Stödmaterialet är ett självskattningsverktyg med tio påståenden som synliggör vilka utvecklingsbehov som finns i verksamheten. I materialet finns också inspirationsartiklar och filmer som ger stöd i hur man kan lägga upp utvecklingsarbete kring frågor om till exempel hur skolpersonalens bemötande av vårdnadshavare kan ske på ett inkluderande sätt som främjar dialog och idéutbyte vid till exempel utvecklingssamtal och föräldramöten. Stödmaterialet har under perioden 1 februari 2022 till och med 26 december 2022 haft totalt 3 130 sidvisningar.

Kompletterande stöd för kartläggning av flerspråkiga elever i förskoleklass

Skolverket erbjuder ett webbaserat material som är ett frivilligt stöd till det nationella kartläggningsmaterialet Hitta språket och Hitta matematiken.²⁹ Under perioden 1 februari 2022 till och med 26 december 2022 hade webbstödet 2 475 unika sidvisningar.

Lärosätesutbildning om bedömning av nyanlända och flerspråkiga elevers språk- och kunskapsutveckling

Under 2022 har Skolverket erbjudit poänggivande kurser om bedömning av nyanlända elever och flerspråkiga elevers språk och kunskapsutveckling. I kurserna ingår bedömningsmaterialet Bygga svenska.³⁰ Kurserna har genomförts som uppdragsutbildningar på fyra olika lärosäten.

---

²⁶ Skolverket hade för avsikt att avveckla kursen under 2022 men på grund av Rysslands invasion av Ukraina kommer Skolverket att erbjuda kursen så länge behov finns.

²⁷ [Bygga svenska – ett stöd för att bedöma nyanlända elevers språkutveckling](#)

²⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/koll-pa-samverkan-med-hem-och-vardnadshavare>

²⁹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/kompletterande-stod-for-kartlaggning-av-flersprakiga-elever-i-forskoleklass>

³⁰ [Bedömning av nyanlända och flerspråkiga elevers andraspråksutveckling för lärare i svenska och speciallärare](#)

I kursutbudet för läsåret 2021/22 fanns det kurser för både lärare i svenska som andraspråk och för övriga ämneslärare. Intresset från ämneslärare var dock relativt lågt vilket ledde till att dessa kurser utgick inför läsåret 2022/23.

Samordnare för nyanlända elevers lärande

I samordnarnas uppdrag ingår att stödja planering, genomförande och uppföljning av de utvecklingsinsatser som huvudmannen genomför. Utvecklingsinsatser som huvudmän genomfört inom samordnarinsatsen för grundskolan under 2022 har handlat om:

- Utvecklande av undervisningen när det gäller språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, studiehandledning på modersmål, modersmålsundervisning och svenska som andraspråk.
- Utveckla arbetet med kartläggning och bedömning. Till exempel gällande Bygga svenska, steg 3 i kartläggningsmaterialet och en rättvis behovsbedömning för svenska som andraspråk.
- Förbättra den systematiska uppföljningen och planeringen av nyanlända elevers skolgång. Utveckla gemensamma förhållningssätt, öka kunskapen om inkludering och utveckla samarbetet med vårdnadshavare.

Språklärargalan

Under 2022 har modersmålslärare erbjudits möjlighet att delta i Språklärargalan som är en årligen återkommande gala för språklärare i alla skolformer. Några av syftena med insatsen är att språklärare ska uppleva en yrkesmässig gemenskap och tillhörighet, att de ska få nya idéer och kunskaper för att kunna vidareutveckla sin undervisning och att de ska kunna utbyta erfarenheter med varandra. Galan för 2022 hade temat ”Verkliga mottagare och fjärrundervisning” och genomfördes i digital form. 114 språklärare hade anmält sig till Språklärargalan, och av dessa hade fyra angivit att de var lärare i modersmål.

Språk- och kunskapsutvecklande ämnesundervisning för nyanlända elever den första tiden

Kompetensutvecklingsmodellen som presenteras på Lärportalen är en form av kollegialt lärande där en grupp kollegor utifrån innehållet i en modul arbetar tillsammans för att utveckla sin verksamhet. Denna moduls syfte är att ge ämneslärare verktyg för att planera och genomföra undervisning för nyanlända elever som är nya i svenska språket men som har en tidigare skolbakgrund och är läs- och skrivkunniga på sitt modersmål. Målgrupp är ämneslärare i grundskolans åk 7–9 och gymnasieskolans introduktionsprogram.

I modulen ges exempel på samarbetsformer mellan lärare i svenska som andraspråk, modersmålslärare och studiehandledare. Modulen innehöll initialt inriktningsartiklar inom ämnena biologi, fysik, kemi och teknik, historia, religion, geografi, samhällskunskap, idrott och hälsa, musik, bild, slöjd och hem- och konsumentkunskap. Modulen reviderades i och med Lgr22. Beslut fattades då att ta bort artiklarna i religion, eftersom revideringsbehovet bedömdes som alltför

omfattande. Under tiden 1 januari till 31 december 2022 hade modulen 208 unika sidvisningar.

Studiehandledning på modersmål

Syftet med materialet som finns på skolverket.se är att ge stöd i huvudmännens arbete med att erbjuda studiehandledning på modersmål av hög kvalitet och förbättra lärares och studiehandledares förutsättningar att samverka kring studiehandledning på modersmål.³¹ Målgrupp är huvudmän, skolledare, lärare och studiehandledare på modersmål i de obligatoriska skolformerna samt gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Stödmaterialen består av tre delar. Första delen riktar sig till huvudmän och skolledare med fokus på organisation samt ansvar och roller. Andra delen riktar sig till lärare och studiehandledare på modersmål med fokus på samverkan samt ansvar och roller. Den tredje delen riktar sig till studiehandledare på modersmål med fokus på rollen som studiehandledare i den svenska skolkontexten. Under perioden 1 februari 2022–26 december 2022 har webbstödet riktat till grundskola och gymnasieskola haft sammanlagt 11 592 unika sidvisningar.

Stödmaterialen Termer för matematikundervisning³² innehåller matematiska termer och begrepp och är tänkt att vara ett stöd för studiehandledning i matematik samt matematikundervisning. Det finns på olika språk och målgrupp är lärare i matematik och studiehandledare i grundskolan. Under perioden 1 februari 2022–26 december 2022 har Termer för matematikundervisning haft sammanlagt 17 687 unika sidvisningar.

Studie och yrkesvägledning

Skolverket erbjuder stödmaterial för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen för nyanlända elever. Målgrupper är studie- och yrkesvägledare, lärare, studiehandledare och skolledare och riktar sig till olika skolformer.

Stödmaterialen består av kompetensutveckling via lärosäteskurserna Studie- och yrkesvägledning och interkultur, Att vägleda nyanlända vuxna och SYV i migration - att stödja nyanländas karriärprocesser.³³ Kurserna erbjuds under olika perioder under både vår och höst. I de tre lärosäteskurserna har 306 personer deltagit under 2022.

På Utbildningsguiden, Skolverkets vägledningsverktyg för val av skola, studier och yrke finns information om det svenska skolsystemet översatt till många olika språk.³⁴ Även information om praktisk yrkesorientering (prao) till elever och

---

³¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/organisera-studiehandledning>

³² [Termer för matematikundervisning](https://www.skolverket.se/termer-for-matematikundervisning)

³³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/studie--och-yrkesvagledning-och-interkultur---om-att-mota-och-motas>

³⁴ <https://utbildningsguiden.skolverket.se/languages/svenska>

vårdnadshavare har översatts till flera språk och finns att hämta på Skolverkets webbplats.³⁵

På Skolverkets webbplats går det att ta del av webinarier Inkludering och erkännande av unga nyanlända genom studie- och yrkesvägledning samt artiklar med reflektionsfrågor riktad till studie- och yrkesvägledare.³⁶ Under 2022 har stödmaterialet kompletterats med en artikel till lärare och studiehandledare för att främja samverkan och kunskap om hur studie- och yrkesvägledning i undervisningen kan utvecklas.³⁷

Traumamedveten omsorg (TMO) i samarbete med Rädda barnen

Det är sjätte året Skolverket erbjuder uppdragsutbildningen Traumamedveten omsorg genom ramavtal med Rädda Barnen.

Webbkurs för modersmåslärare

Webbkursen vänder sig till lärare som undervisar i modersmål och är nya i yrket.³⁸ Den ger en introduktion till uppdraget som modersmåslärare.

Webbkursen består av fem delar och tar upp följande områden: skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag, skolans organisation och uppdrag, styrdokument, planering, genomförande och uppföljning av undervisning, bedömning och betygssättning.

Webbkursmaterialet består av texter, animerade filmer och reflektionsfrågor. Texterna i webbkursen är inlästa. Det finns även förslag på praktiska uppgifter som lärare kan genomföra tillsammans med kollegor eller på egen hand, bland annat förslag på undervisningsaktiviteter. Det finns också fördjupningsmaterial för de som vill ha en djupare förståelse av de olika områdena som tas upp i webbkursen.

Modersmåslärarna kan påbörja webbkursen när de vill och arbeta med den i den takt som passar deltagaren och verksamheten. Webbkursen kan genomföras på egen hand eller tillsammans med kollegor. Webbkursen publicerades på Skolverkets utbildningsplattform i december 2022.

7.3.2 Riktade insatser

Följande redovisning av insatser inom grundskola och motsvarande skolformer bygger på underlag från Insatsbanken när det gäller fördelning av insatser och utvecklingsområden. Redovisningen bygger även på information från Skolverkets processtödjare vad gäller beskrivningar av insatsernas innehåll och genomförande. Försiktighet har iakttagits när det gäller att ange exakta tal för antalet insatser inom varje utvecklingsområde, eftersom kategoriseringen inte är helt konsekvent. I stället redovisas kvantiteter mer översiktligt med olika

³⁵ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/information-till-vardnadshavare-om-prao#h-Informationompraopaolikasprak>

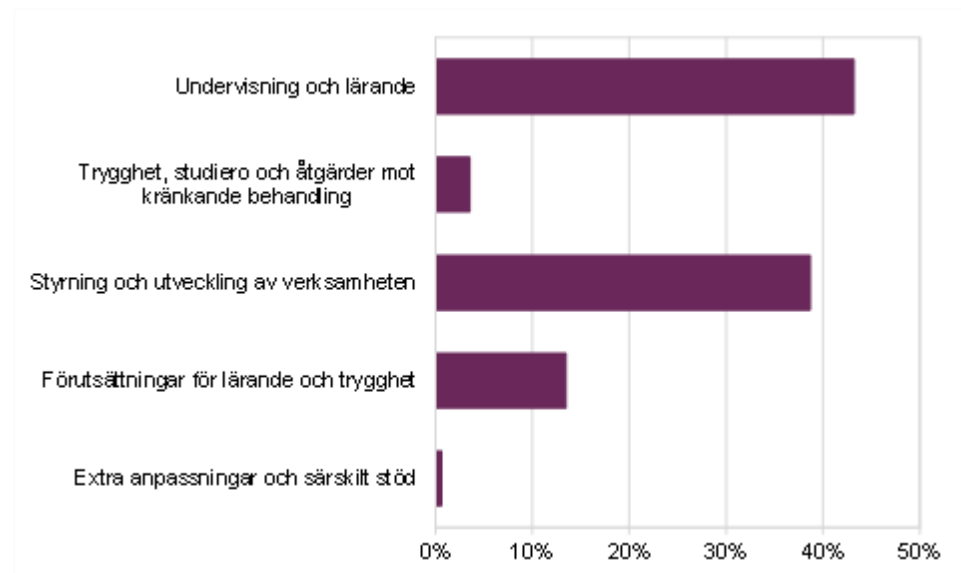
³⁶ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/inkludering-och-erkannande-av-unga-nyanlanda-genom-studie--och-yrkesvagledning>

³⁷ [Vägledning av nyanlända i skolan - Samtal om framtiden](#)

³⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/modersmalslararens-uppdrag---webbkurs>

mängduttryck för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

Diagram 2. Procentuell fördelning av insatser per utvecklingsområde inom skolformen grundskola och motsvarande skolformer.

Källa: Skolverket

Insatser som riktar sig till grundskolan återfinns i likhet med insatser på huvudmannanivå främst inom utvecklingsområdena Styrning och utveckling av verksamheten och Undervisning och lärande. Insatserna är väldigt tydligt kopplade till den undervisningsnära praktiken där bland annat handledning och kollegialt lärande är vanliga metoder för insatserna. Det är få insatser som enbart riktar sig till förskoleklass, fritidshem och grundsärskola. Däremot kan insatser som riktar sig till grundskolan även inkludera förskoleklass, fritidshem eller grundsärskola, vilket är tydligt i de senare urvalen. I jämförelse med föregående år är den procentuella fördelningen av insatser mellan utvecklingsområdena inom grundskolan och motsvarande skolformer i stort sett densamma.

Insatserna inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande innefattar handledning och/eller kompetensutveckling genom kollegialt lärande med fokus på i synnerhet språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). Det är vanligt i SKUA-insatser att alla skolformer och fritidshem berörs, men upplägget av insatserna utformas olika utifrån verksamheternas förutsättningar. Målgruppen för dessa typer av insatser är exempelvis förstelärare och lärare. Ibland kan elevhälsan och annan pedagogisk personal vara målgrupper och det är inte ovanligt att SKUA-insatserna berör fler skolformer än enbart grundskolan. Syftet med dessa typer av insatser är vanligtvis att utveckla en undervisning som kan möta barn och elevers olika språkliga nivåer och därmed öka måluppfyllelsen.

SKUA-insatserna brukar ofta, men inte alltid, genomföras i tre led. En generell utbildning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt brukar erbjudas samtliga eller majoriteten av den pedagogiska personalen inom en, ofta flera, skolformer.

Den generella utbildningen kan exempelvis innehålla delar såsom genomgång av aktuell forskning inom området, olika typer av workshops, erfarenhetsutbyte och kollegialt lärande med koppling till den egna verksamheten, professionen och praktiken. Ett andra led i SKUA- insatserna är att utbilda så kallade SKUA-utvecklare. Dessa personer, ofta förstelärare, genomgår en separat utbildning för att få fördjupade kunskaper om exempelvis språk- och kunskapsutvecklade arbetssätt, goda kunskaper i att utforma kollegialt lärande och hur en språkutvecklande undervisning kan utvecklas till att bli en integrerad del av undervisningen. Det tredje ledet i en SKUA-insats handlar ofta om att SKUA-utvecklarna efter sin utbildning, ofta tillsammans med rektor, ska leda det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet inom verksamheterna och där arbetssättet och metoderna kan skilja sig åt beroende på hur behoven ser ut hos huvudmännen.

Även värdegrundsfrågor och behov av att utveckla studiehandledningen och modersmålsundervisning är centrala delar i insatser som genomförs inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande. Det genomförs även insatser om interkulturalitet och ibland tillsammans med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Syftet med insatserna varierar men kan handla om att beröra frågor kring hur en inkluderande och likvärdig miljö och undervisning ska utformas, om hur kommunikation med vårdnadshavare kan ske eller att ge ökad insikt i vad ett interkulturellt förhållningssätt innebär. Målgruppen är pedagogisk personal. När det gäller studiehandledning och modersmålsundervisning kan insatserna exempelvis handla om kompetensutveckling av olika slag och/eller att utveckla samarbetet tillsammans med ämneslärare.

Inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av verksamheten är en tredjedel av insatserna kompetensutveckling med fokus på utveckling av organisationen. Målgrupper för dessa insatser är skolchef, andra representanter för huvudmannen, rektorer och samordnare. Samordnaren förekommer som en enskild insats under detta utvecklingsområde och är den funktion som håller ihop insatserna och samarbetet över skolformsgränser och ibland även förvaltningsgränser. Vidare handlar insatserna om att förbättra det systematiska kvalitetsarbetet med fokus på elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska, förbättra mottagandet av nyligen anlända barn och elever samt utveckla organisationen av studiehandledning och modersmålsundervisning eller svenska som andraspråk, för att ange några exempel. Insatserna kan även handla om ersättning av tjänst för att exempelvis samordna studiehandledningen eller att stötta rektor i arbetet med organisation och struktur. Andra målgrupper för insatserna inom utvecklingsområdet är exempelvis förstelärare, lärare, studiehandledare, studie- och yrkesvägledare och elevhälsa. Insatserna där dessa målgrupper ingår innefattar ofta kompetensutveckling av olika slag, administrativt utvecklingsarbete och handledning.

Insatser i grundskolan genomförs även inom ytterligare två utvecklingsområden, nämligen Förutsättningar för lärande och trygghet samt Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Insatserna inom dessa utvecklingsområden

handlar om kompetensutveckling och i viss mån även ersättning för tjänster. Kompetensutvecklingen är ofta knuten till värdegrundsarbete med fokus på framför allt hälsofrämjande insatser för att öka kunskaper i exempelvis bemötande och förhållningssätt. Insatserna som omfattar ersättning för tjänster handlar ofta om uppdrag att stötta verksamheterna inom områden som föräldrasamverkan och digitalisering. Målgrupperna varierar och innefattar bland annat elevhälsan, studie- och yrkesvägledare, lärare och annan pedagogisk personal. En stor del av insatserna liknar de insatser som finns inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande där kopplingen till värdegrund och hälsofrämjande insatser också finns.

7.4 Gymnasieskola och motsvarande

7.4.1 Generella insatser

Flerspråkighet som resurs

På Skolverkets webbplats erbjuds webbaserat stödmaterial i olika former och för olika skolformer. För gymnasieskolan finns stöd för gymnasieskolans introduktionsprogram och innehåller material inom olika områden som, digital kompetens, att aktivera och synliggöra elevers förkunskaper och flerspråkiga arbetsformer för nyanlända elever.

Introduktionskurs i svenska som andraspråk

Skolverket erbjuder via lärosäten utbildningen Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk.

Kartläggning och bedömning av nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling

När det gäller kartläggning och bedömning av nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling erbjuder Skolverket stöd till målgrupperna i olika former och till olika skolformer.

Samordnare för nyanlända elevers lärande

I samordnarnas uppdrag ingår att stödja planering, genomförande och uppföljning av de utvecklingsinsatser som huvudmannen genomför. Utvecklingsinsatser som huvudmän genomfört inom samordnarinsatsen för gymnasieskolan under 2022 har handlat om:

- Utveckling av modersmålsundervisningen, studiehandledning på modersmål, flerspråkigt lärande (flerspråkighet som norm) och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt på yrkesprogram.
- Att förbättra samverkan mellan lärare i svenska som andraspråk, modersmålslärare och studiehandledare.

- Att öka likvärdigheten i mottagande till exempel genom att göra fokusintervjuer med nyanlända elever på introduktionsprogram och utveckla handlingsplaner för mottagande.
- Att skapa kommundemensamma strategier och planer för det systematiska kvalitetsarbetet för ökad likvärdighet.
- Att öka kunskapen om bedömning och betygssättning.

Språklärargalan

Under 2022 har modersmållärare erbjudits möjlighet att delta i Språklärargalan som är en årligen återkommande gala för språklärare i alla skolformer.

Språk- och kunskapsutvecklande ämnesundervisning för nyanlända elever den första tiden

Kompetensutvecklingsmodellen som presenteras på Lärportalen är en form av kollegialt lärande där en grupp kollegor utifrån innehållet i en modul arbetar tillsammans för att utveckla sin verksamhet. För gymnasieskolan innehåller modulen material som rör ämnena biologi, fysik, kemi och teknik och handlar om hur ämneslärare kan förhålla sig till och praktiskt genomföra bedömningssituationer när eleverna är nybörjare i svenska språket.

Studiehandledning på modersmål

Webbstödet Studiehandledning på modersmål erbjuds även för gymnasieskola och motsvarande.

Studie- och yrkesvägledning

Skolverket erbjuder olika stöd inom insatsen såsom utbildningar och material som är användbart i studie- och yrkesvägledning för nyanlända elever.

Traumamedveten omsorg (TMO) i samarbete med Rädda barnen

Det är sjätte året Skolverket erbjuder uppdragsutbildningen Traumamedveten omsorg genom ramavtal med Rädda Barnen.

Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) - styrning

För att öka progressionen och skapa bättre möjligheter för elever på språkintröduktion och övriga intröduktionsprogram att gå vidare i sin utbildning mot fortsatta studier eller arbetsliv behöver intröduktionsprogrammen utvecklas. Insatsen lyfter betydelsen av samverkan och dialog mellan och inom nivåerna i styrkedjan, där elevens utbildning mot sina utbildningsmål är i fokus. De olika nivåernas perspektiv stärker verksamhetens förmåga att utvecklas. Skolverkets stöd är tänkt att vara flexibelt och kunna anpassas efter lokala behov.

Stödet är uppdelat i flera olika delar:

- Webbstöd på skolverket.se i form av webbtexter och stödmaterial.³⁹

³⁹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/nyanlanda-barn-och-elevs-utbildning/organisera-mottagande-och-utbildning-av-nyanlanda-elever-i-gymnasieskolan>

- Generellt stöd i form av webbkurs på Skolverkets utbildningsplattform.⁴⁰ Webbkursen består av fem avsnitt där varje avsnitt innehåller en lärande del och en processtödsdel. Den lärande delen består av film, text, ljudfiler och reflektionsfrågor som syftar till att ge ökad kunskap och förståelse för kopplingen mellan den nationella styrningen av gymnasieskolans introduktionsprogram, genom huvudmannens plan för utbildning, elevernas individuella studieplaner samt uppföljning av kunskapsutveckling och utbildningsprogression, och det lokala systematiska kvalitetsarbetet. Processtödsdelen består av stöd till det lokala utvecklingsarbetet i form av bildspel, diskussionsfrågor och vägledning. Under 2022 deltog ungefär 250 personer i kursen. Sedan utbildningen startade 2020 har 1330 personer deltagit.
- Riktat processtöd i form av digitala nätverk helt i Skolverkets regi, med syfte att erbjuda stöd i det lokala utvecklingsarbetet.⁴¹ Nätverkens arbetssätt är i processform med ett formativt förhållningssätt, där input från Skolverket varvas med utvecklande dialog i tre olika former – i den egna utvecklingsgruppen, i tvärgrupper mellan olika huvudmän samt i storgrupp mellan alla deltagare i nätverket. Kriterier för deltagande är att huvudmän har identifierat sina lokala behov, utsett en utvecklingsgrupp med mandat att leda den egna utvecklingen av introduktionsprogrammen med stöd från Skolverket. Skolverket erbjuder även samtal med enskilda huvudmän för att ha en närmare dialog utifrån lokala behov och förutsättningar.

Under 2022 har två nya nätverk startat och sammanlagt från start har det funnits sex nätverk med drygt 340 personer från 85 huvudmän. Två nya nätverk för 2023 planeras, varav det ena startade under våren (8 utvecklingsgrupper 38 deltagare) och det andra planeras att starta under hösten 2023.

Under hösten 2022 har planeringsarbete för en ny satsning Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) - undervisning, inletts. Det som tas fram är en uppdragsutbildning som riktar sig till arbetslag som undervisar nyanlända elever. Syftet är att ge redskap och träning i att stödja och optimera nyanlända elevers parallella språk- och kunskapsutveckling. Satsningen är ett samarbete mellan Stockholms universitets projekt Intensivsvenska och Skolverkets insats utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram. Uppdragsutbildningen bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet inom skolutveckling, ämnesdidaktik och genrepdagagogik och ger handledning i att omsätta nya kunskaper i planering och genomförande av undervisningen på gymnasieskolans introduktionsprogram.

Bilden nedan visar vikten av att ha eleven i fokus i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

⁴⁰ [Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram - Styrning - Skolverket](#)

⁴¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/utveckla-gymnasieskolans-introduktionsprogram---styrning#h-Anmaldigtillnatverkhosten2022>

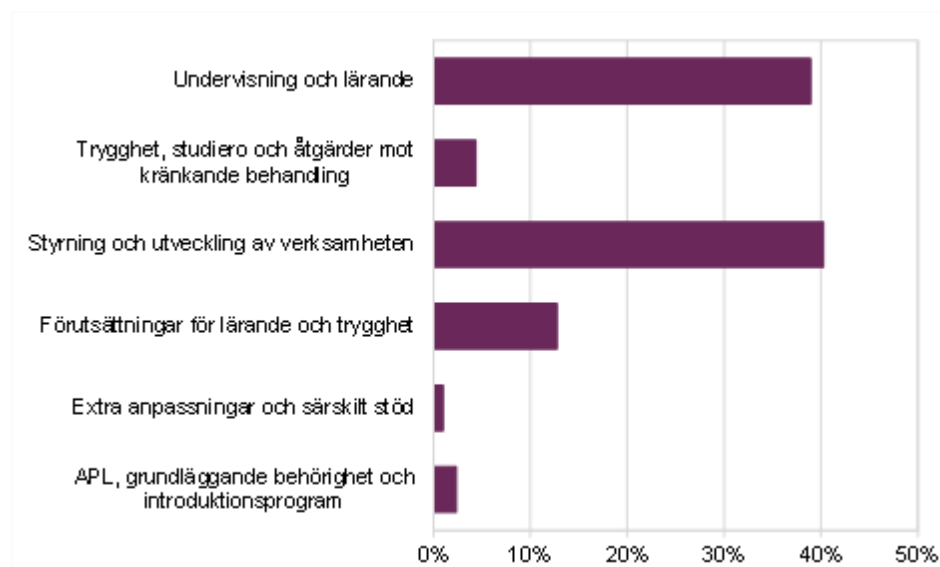
Figur 3. Processtyrning, Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram – styrning.

7.4.2 Riktade insatser

Följande redovisning av insatser inom gymnasieskolan och motsvarande skolformer bygger på underlag från Insatsbanken när det gäller fördelning av insatser och utvecklingsområden. Redovisningen bygger även på information från Skolverkets processtödjare vad gäller beskrivningar av insatsernas innehåll och genomförande. Försiktighet har iakttagits när det gäller att ange exakta tal för antalet insatser inom varje utvecklingsområde, eftersom kategoriseringen inte är helt konsekvent. I stället redovisas kvantiteter mer översiktligt med olika mängduttryck för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

Diagram 3. Procentuell fördelning av insatser per utvecklingsområde inom skolformen gymnasieskola och motsvarande skolformer.

Källa: Skolverket

I likhet med huvudmannanivån återfinns de flesta insatserna för gymnasieskolan och motsvarande skolformer inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av

verksamheten tätt följt av utvecklingsområdet Undervisning och lärande. I jämförelse med föregående år är den procentuella fördelningen av insatser mellan utvecklingsområdena inom gymnasieskolan och motsvarande skolformer i stort sett densamma.

Insatserna inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande har fokus på kompetensutveckling och ersättning för tjänster, det vill säga att insatserna genomförs med hjälp av externa utförare som ersätts för genomfört uppdrag. Det är få insatser som enbart riktar sig till gymnasieskolan, och ännu färre som riktar sig enbart till gymnasiesärskolan. Gymnasieskolan ingår ofta i de insatser som grundskolan genomför brett mot lärare, till exempel Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt och då ingår ibland även gymnasieskolan.

Precis som i tidigare skolformer handlar insatserna inom utvecklingsområdet Styrning och ledning av verksamheten om att organisera för och stärka det interna arbetet inom organisationen. Det handlar bland annat om kompetensutvecklingsinsatser i analys och uppföljning av verksamheten, att utveckla organisationen kring studiehandleddning eller att förbättra rutiner och riktlinjer för olika typer av dokumentation och kartläggningar. Här är det också vanligt att insatserna som avser ersättning av tjänst handlar om att stötta upp det interna arbetet med hjälp av externt stöd från exempelvis konsult. Det externa stödet kan bland annat bestå av en eller flera utbildningar eller stöd i att samordna insatser och i arbetet med att utveckla rutiner och riktlinjer. Målgrupper för insatserna inom utvecklingsområdet är skolchefer och rektorer men även förstelärare, lärare, studiehandleddare och annan pedagogisk personal. I likhet med grundskolan återfinns en samordnare som enskild insats och målgrupp inom detta utvecklingsområde och är den funktion som håller ihop insatserna och samarbetet över skolformsgränser och ibland även förvaltningsgränser.

Insatserna inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande handlar om utveckling av undervisningen genom kompetensutveckling och/eller kollegialt lärande i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA). Dessa insatser inkluderar ofta andra skolformer såsom grundskolan då målgrupper från flera olika skolformer deltar i samma utbildning. Därför är även lärare och förstelärare vanligt förekommande målgrupper även för gymnasieskolans utbildningsinsatser med fokus på just SKUA. Rektorer är ytterligare en målgrupp som förekommer i en del av SKUA insatserna. Syftet med insatserna är också densamma som för grundskolan, att öppna upp för fler metoder i undervisningen för att möta elevernas olika förutsättningar och behov.

Andra insatser inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande berör ämnen som värdegrund och digitalisering men också studiehandleddning. Dessa insatser är få till antalet och syftar dels till att öka lärarnas kunskaper i att använda digitala stöd för att öka tillgänglighet och variation i undervisningen, dels att skapa inkluderande lärmiljöer för elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska. Vissa av insatserna berör studiehandleddning. Insatserna handlar i stora drag om att genom utbildning eller kollegialt lärande utveckla en förståelse hos

lärare om studiehandledningens betydelse för flerspråkiga elever eller att samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare ska förbättras på olika sätt.

En femtedel av insatserna riktat till gymnasieskolan finns inom utvecklingsområdena Förutsättningar för lärande och trygghet samt Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. I likhet med grundskolan handlar insatserna inom dessa utvecklingsområden om kompetensutveckling och i viss mån även ersättning för tjänster exempelvis kostnader för konsulter eller föreläsare. Kompetensutvecklingen är ofta knuten till värdegrundsarbete med fokus på hälsofrämjande insatser. Syftet med insatserna kan bland annat vara att öka förståelsen hos lärare och annan personal för hur olika arbetsätt och metoder i undervisningen kan skapa trygghet och studiero i verksamheterna. Ett annat syfte med insatserna är att öka lärarnas och personalens förväntningar på eleverna, öka förståelsen för elevers problem och orsaker till exempelvis frånvaro. Det finns även insatser som syftar till att stötta verksamheterna inom framför allt digitalisering. Målgrupperna varierar men innefattar ofta elevhälsan, studie- och yrkesvägledare, lärare och annan pedagogisk personal. Liknande insatser finns även inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande där kopplingen till värdegrund och hälsofrämjande insatser också finns.

En del av insatserna riktat mot gymnasieskolan finns inom utvecklingsområdet APL grundläggande behörighet och introduktionsprogram. Insatserna varierar och handlar exempelvis om att utveckla organisationen kring mottagande och övergångar mellan olika skolformer eller om att bygga upp yrkespaket.⁴² Insatserna innefattar samarbete med vuxenutbildningen eller mot de nationella programmen. Här finns det också exempel på insatser som handlar om att förkorta tiden för gymnasieutbildningen genom att elever kan börja på ett teoretiskt program samtidigt som de går klart språkintrouktion. Målgrupper för dessa typer av insatser är lärare, rektorer, elevhälsan och studiehandledare. Även studie- och yrkesvägledare samt elever förekommer som målgrupper men inte i samma utsträckning.

Inga insatser har under 2022 sorterats inom Utvecklingsområdet Betyg och bedömning. Däremot finns det insatser inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande som handlar om undervisning och bedömning.

7.5 Kommunal vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning innefattar utbildning på grundläggande nivå, gymnasial nivå, kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning samt kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi). Skolverkets insatser nedan kan i vissa fall beröra hela den kommunala vuxenutbildningen medan

---

⁴² Nationella yrkespaket är förslag på innehåll för sammanhållna yrkesutbildningar som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Yrkespaketen består av en specifik kombination av kurser på gymnasial nivå. Paketen är utformade av Skolverket i samråd med branschskunniga.

insatserna i andra fall riktar sig till en eller flera delar av den kommunal vuxenutbildningen. Detta gäller såväl generella som riktade insatser.

7.5.1 Generella insatser

Introduktionskurs i svenska som andraspråk

Skolverket erbjuder via lärosäten utbildningen Det globala klassrummet - introduktionskurs i svenska som andraspråk.

Nätverk för vuxenutbildningen med fokus på systematiskt kvalitetsarbete och nyanlända och flerspråkiga elever.

Under 2022 har Skolverket utökat arbetet med att skapa nätverk för skolchefer, utvecklingsledare och rektorer med ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet inom kommunal vuxenutbildning. Nätverken leds av regionala utvecklingscentra (RUC) på uppdrag av Skolverket. Skolverket träffar nätverksledarna två – tre gånger per termin för erfarenhetsutbyte, uppföljning och planering. Målen med nätverken är att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet med särskilt fokus på nyanlända och flerspråkiga elever i vuxenutbildningen, samt utveckla samverkan mellan huvudmän i syfte att höja kvaliteten och likvärdigheten i verksamheten. Under våren 2022 anordnades träffar i nio nätverk, men ett nätverk lades ned på grund av lågt deltagande. Under hösten anordnades träffar i åtta nätverk med deltagare från ett sjuttio totalt kommuner. Nätverken är sammansatta efter kommunstorlek.

Kartläggning och bedömning av nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling

På Skolverkets webbplats finns kartläggningsmaterial i litteracitet för nyanlända elever i kommunal vuxenutbildning. Materialet används för nyanlända elever i kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå samt i kommunal utbildning i svenska för invandrare.⁴³ Det finns också ett verktyg som är ett stöd för studie- och yrkesvägledare samt yrkeslärare som ska kartlägga elevers yrkeskunskaper inom gymnasieskolan eller Komvux.⁴⁴

En modul om grundläggande litteracitet för lärare i den kommunala vuxenutbildningen som undervisar nyanlända vuxna med kort eller ingen skolbakgrund har publicerats på Lärportalen.⁴⁵ Kompetensutvecklingsmodellen som används för materialet på Lärportalen bygger på en form av kollegialt lärande som tar avstamp i modulens innehåll.

Modulen består av följande fem delar: Grundläggande litteracitet, Att knäcka koden, Muntlig språkundervisning, Att använda digitala verktyg samt Visuella texter och arbete med bilder i undervisningen. Alla delar förutom Visuella texter

⁴³ <https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-svenska-for-invandrare-sfi/bedomning-i-svenska-for-invandrare-sfi/kartlaggning-av-litteracitet>

⁴⁴ <https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../studie-och-yrkesvagledare/vuxenutbildning/verktyg-for-kartlaggning-av-yrkeskunskaper-gymnasial-niva>

⁴⁵ <https://larportalen.skolverket.se/#/modul/2c-nyanlanda/Vuxenutbildning/802-grundlaggande-litteracitet-vuxna>

och arbete med bilder återfinns även i Läslyftets modul men har anpassats för denna målgrupp.

Studiehandledning på modersmål

Webbstödet Studiehandledning på modersmål erbjuds även för kommunal vuxenutbildning. Syftet med materialet är att ge stöd i huvudmännens arbete med att erbjuda studiehandledning på modersmål av hög kvalitet och förbättra lärares och studiehandledares förutsättningar att samverka kring studiehandledning på modersmål.⁴⁶ Under perioden 1 februari 2022 – 26 december 2022 har webbstödet som särskilt riktar sig till kommunal vuxenutbildning haft sammanlagt 391 unika sidvisningar.

Studie och yrkesvägledning

Skolverket erbjuder olika stöd inom insatsen såsom utbildningar och material som är användbart i studie- och yrkesvägledning för nyanlända elever.

Traumamedveten omsorg (TMO) i samarbete med Rädda barnen

Det är sjätte året Skolverket erbjuder uppdragsutbildningen Traumamedveten omsorg genom ramavtal med Rädda Barnen.

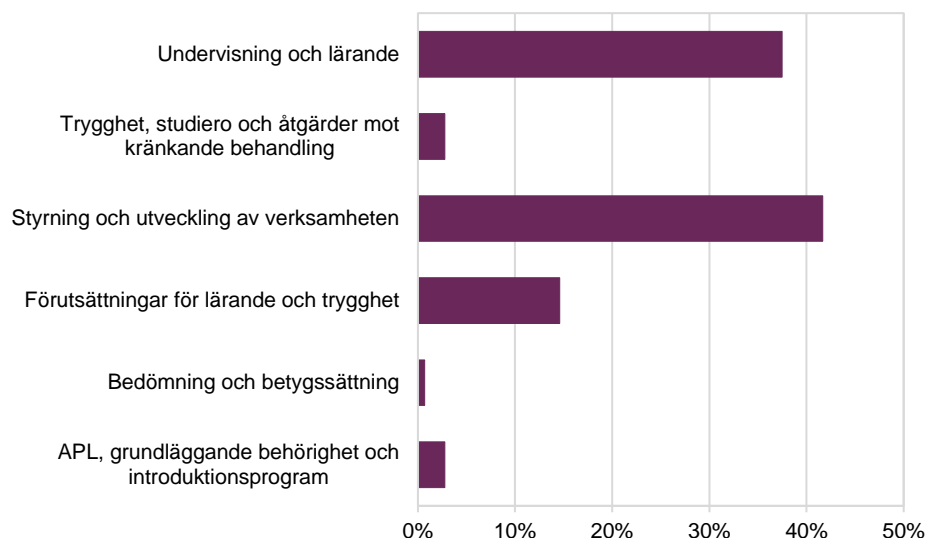
7.5.2 Riktade insatser

Följande redovisning av insatser inom kommunal vuxenutbildning bygger på underlag från Insatsbanken när det gäller fördelning av insatser och utvecklingsområden. Redovisningen bygger även på information från Skolverkets processtödjare vad gäller beskrivningar av insatsernas innehåll och genomförande. Försiktighet har iakttagits när det gäller att ange exakta tal för antalet insatser inom varje utvecklingsområde, eftersom kategoriseringen inte är helt konsekvent. I stället redovisas kvantiteter mer översiktligt med olika mängduttryck för att ge läsaren en fingervisning om omfattning och relation mellan utvecklingsområden och insatsernas inriktning.

---

⁴⁶ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/organisera-for-studiehandledning-inom-komvux>

Diagram 4. Procentuell fördelning av insatser per utvecklingsområde inom Kommunal vuxenutbildning.

Källa: Skolverket

Precis som för övriga skolformer finns flest insatser inom utvecklingsområdena Undervisning och lärande och Styrning och utveckling av verksamheten. Att den procentuella andelen insatser inom utvecklingsområdet Styrning och utveckling av verksamheten är högre beror på att den kommunala vuxenutbildningen många gånger finns med i insatser som riktar sig till flera skolformer och är av mer övergripande karaktär (till exempel ta fram kommunövergripande rutiner eller riktlinjer) och att antalet insatser som endast riktar sig till kommunal vuxenutbildning är lägre än för till exempel grund- och gymnasieskolan. Inom båda utvecklingsområdena handlar insatserna exempelvis om ersättning för tjänster eller kompetensutveckling för framför allt lärare. Insatserna kan även handla om att skapa strukturer för exempelvis kartläggning och att följa elevernas progression. I begreppet "tjänster" handlar det också ofta om att hitta kombinationsutbildningar för att stärka både yrkes- och språkkunskaper. Detta kan innebära rent praktiskt att man tillsätter en person som arbetar mot studie- och yrkesvägledare, att samarbeta med näringslivet och vara en länk till andra förvaltningar.

Insatserna inom Styrning och utveckling av verksamheten syftar till exempel till att stärka det interna arbetet med exempelvis övergångar mellan skolformer, mottagande av elever eller bedömning. Även det fåtalet insatser som sorterats inom områdena APL och Bedömning och betygssättning har liknande syften.

Inom Undervisning och lärande syftar insatserna till att utveckla det språkutvecklande arbetssättet. Kompetensutvecklingen handlar då om att öka kunskapen inom området hos lärare och rektorer. De insatser som handlar om ersättning för tjänster kompletterar ofta kompetensutvecklingen inom språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt genom att insatserna innebär att stödja

verksamheterna inom olika områden, exempelvis digitalisering. Det kan även handla om att utveckla befintliga administrativa system.

Inom utvecklingsområdet Förutsättningar för lärande och trygghet syftar insatserna till att stärka det hälsofrämjande arbetet och/eller värdegrundsarbetet. Det handlar bland annat om att öka kunskapen hos personalen genom kompetensutveckling eller stärka samarbetet och kommunikationen mellan barn och vårdnadshavare och personal.

8. Resultat av uppföljningar

I detta kapitel redovisas de uppföljningar av generella och riktade insatser som genomförts under 2022. Uppföljningarna kan ses i relation till verksamhetslogikens effektsteg 1–4 och regeringsuppdragets mål.

Det första effektsteget är prestationsnära och antas uppstå i nära anslutning till att prestationerna är genomförda. I den aktuella verksamhetslogiken nämns exempelvis under effekt 1 att huvudmannen, rektor eller personal i förskolan eller skolan har tillägnat sig kunskap om lagstiftning och styrdokument, behov hos den aktuella målgruppen, organisering för inkludering och hälsofrämjande arbete eller det demokratiska uppdraget. Detta som en följd av att ha tagit del av någon av de generella insatserna eller genom det riktade stödet som Skolverket tillhandahåller.

I det andra effektsteget tillämpas den kunskap eller förmåga som målgruppen har tillägnat sig genom insatsen, det vill säga en förutsättning för att komma vidare i effektstegen är att målgrupperna genomför en aktiv handling. Det kan exempelvis handla om att huvudmannen eller rektorn gör en analys av organisationen utifrån den kunskap som erhållits genom deltagandet i insatsen. Detta kan ske inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete eller i samarbete med Skolverkets processtödjare i de fall huvudmannen samverkar med myndigheten inom de riktade insatserna.

Det tredje effektsteget beskriver hur konkreta åtgärder för att förbättra organisationen genomförs (med utgångspunkt i den kunskap som förvärvats i effekt 1, och den efterföljande analysen i effekt 2).

Det fjärde effektsteget beskriver effekter som utgör förutsättningar för att uppdragets slutmål ska kunna uppnås. Detta steg beskriver vad som kännetecknar en verksamhet med goda förutsättningar för att nå hög måluppfyllelse och goda kunskapsresultat.

8.1 Generella insatser

Skolverkets generella insatser tillhandahålls samlat för målgrupperna via Skolverkets webbplats och erbjuds i olika former (se avsnitt 6.1.1) vilket innebär att möjligheten att följa upp insatserna varierar. De insatser som består av material på skolverket.se kan till exempel bara följas via ”klickstatistik” vilken redovisas i kapitel 7.⁴⁷

Under 2022 har två aktiviteter genomförts som påverkar statistiken på Skolverkets webbplatser och därmed också möjligheten att jämföra årets siffror med 2021 års siffror. I början av året infördes en så kallad ”kak-banner” på skolverket.se i enlighet med lagkrav. Det gör att användaren kan neka webbplatsen att samla in statistik vid ett besök. Detta påverkar statistiken på flera av Skolverkets webbplatser, inte bara skolverket.se, och medför att det ser ut som att det skett en minskning i antalet besök. Utöver det har Skolverket under året bytt statistikverktyg från Google Analytics till Matomo. Statistikverktygen bedömer vi mäter besök och sidvisningar på ungefär samma sätt efter att ha kört dem parallellt i några månader och jämfört uppgifter innan Google Analytics stängdes ned på grund av Schreems II domen. Den minskning i antal besök som syns i webbstatistiken behöver inte betyda att antalet besök faktiskt har minskat, utan att fler användare nekar till statistikspårning på skolverket.se efter att kak-bannern infördes i februari 2022. Med tanke på den osäkerhet som finns när det gäller statistiken har vi valt att inte göra jämförelser mellan 2022 och tidigare år.

I framtagandet av Skolverkets generella insatser utarbetas en verksamhetslogik för respektive insats. Dessa verksamhetslogiker ligger i linje med den övergripande verksamhetslogiken för regeringsuppdraget.

Nedan presenteras ett antal generella insatser där det genomförts uppföljningar som inte redovisats i tidigare regeringsredovisningar inom detta uppdrag.

8.1.1 Uppföljning av Samordnare för nyanlända elevers lärande

Som tidigare beskrivits i kapitel 7 ger Skolverket stöd till samordnarna för nyanlända elevers lärande via lärosäten i regionala nätverk. Lärosätets huvudsakliga uppgift är att stödja samordnarna i deras arbete med att, tillsammans med huvudman, systematiskt och kontinuerligt följa upp, analysera, planera och utveckla verksamheten gällande arbetet med nyanlända och flerspråkiga elevers lärande, samt att möjliggöra samverkan och erfarenhetsutbyte mellan samordnarna.

Huvudmännen eller samordnarna redovisar, som tidigare beskrivits i kapitel 6.2.2, påbörjade och avslutade insatser till RUC i de regionala nätverken. Förutom den redovisning som huvudmännen och samordnarna rapporterar in redovisar även

---

⁴⁷ Generellt är siffrorna lägre i år än i tidigare mätningar då införandet av att kunna stänga av cookies i början av året gav en sänkning av registrering av besök med ca 30 procent. Siffrorna har sedan maj gått stadigt uppåt och är nu i princip på samma nivå som innan.

nätverksledarna erfarenheter från nätverksarbetet. Nedan ges exempel på upplevda erfarenheter av arbetet.

Samordnarnas betydelse för huvudmännens systematiska kvalitetsarbete

Det finns exempel på deltagande huvudmän som beskriver att samordnarna är viktiga för att utveckla den egna verksamheten, utveckla samarbeten och ytor för samarbeten och sätta fokus på målgruppen nyanlända och barn och elever med annat modersmål än svenska. Det lyfts även fram att samordnarna också ses som viktiga för att organisera, samordna och genomföra kompetensutveckling. Eftersom samordnarna har en länk till andra huvudmän och Skolverket finns det också möjlighet att berika den egna verksamheten. Det finns exempel på små huvudmän som betonar just detta. Det finns också huvudmän som lyfter fram att samordnarfunktionen är viktig både under och efter att huvudmannen deltar i Skolverkets riktade insatser.

I uppföljningen av arbetet fick huvudmännen 2022 även möjlighet att beskriva vad de har sett att samordnarinsatsen lett till sedan den startade 2016. Nedan ges exempel på vad som framkom i huvudmäns beskrivningar:

- Samordnarinsatsen har bidragit till att stärka medvetenheten, kompetensen och kunskapen inom det systematiska kvalitetsarbetet så att flerspråkiga barn och elever finns med som en del i det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i styrkedjan.
- En del små huvudmän beskriver att nätverksträffarna har varit givande genom det kollegiala lärandet och genom att de kunnat dela erfarenheter med andra huvudmän.
- Insatsen har ökat möjligheten för huvudmän att hålla sig à jour med forskning, beprövad erfarenhet och aktuella händelser rörande nyanlända och flerspråkiga elever.
- Underlag från Skolverket och stöd genom nätverket har underlättat att bedriva utvecklingsarbete i den egna kommunen.
- För nyanlända elevers utveckling har det inneburit att deras rätt till utbildning har stärkts, att undervisningen i större utsträckning har anpassats till dem utifrån genomförd kartläggning samt gett tillgång till en mer effektiv studiehandledning.

Nätverkens betydelse för samordnarna

Det finns exempel på samordnare som lyfter vikten av att delta i nätverk med andra samordnare för att kunna dela erfarenheter, få inspiration, lära av varandra och bli stärkt i sin roll som samordnare. Det finns också exempel på små huvudmän som beskriver att de tack vare nätverken kommit mycket längre i utvecklingsarbetet kring nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska än vad de annars skulle ha gjort. Det finns också samordnare som lyfter att de fått en djupare förståelse för hur beprövad erfarenhet kan bidra till att det

systematiska kvalitetsarbetet kan utvecklas. Detta tack vare att huvudmän som jobbat systematiskt med detta, under ledning av Skolverket, under året delat med sig av sina erfarenheter i nätverken.

Även nätverksledarna fick beskriva vad de sett har hänt sedan 2016. Det finns exempel på nätverksledare som lyfter att det 2016 till stor del handlade om att ”klara av vardagen” till att det 2022 skett en förflyttning till ett läge där det sker ett mer systematiskt och hållbart arbete baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Genomförda insatser

Som framgår i kapitel 7.1.1, 7.3.1 och 7.4.1 har de huvudmän som ingår i samordnarinsatsen också genomfört utvecklingsinsatser. Insatserna genomförs med olika innehåll och form och under olika tidsintervall. Nedan ges exempel på vad huvudmän beskriver att insatserna bidragit till:

- Utvecklad undervisning till exempel genom ökad språklig medvetenhet i undervisningen, ökad medvetenhet om elevers olika behov och hur undervisningen kan anpassas så att undervisning och bedömning hänger ihop på ett bättre sätt.
- En utveckling av elevers resultat. En del huvudmän uppger dock att det är svårt att koppla just insatsen i sig till förbättringar de sett.
- Förbättrat samarbete mellan studiehandledare på modersmål och lärare.
- Kunskapsmässiga och organisatoriska förbättringar som till exempel ökade kunskaper om lagar och regler, vikten av och förståelse för individanpassad undervisning och studiehandledarnas uppdrag.
- Förbättrat mottagande av elever och bättre system i organisationen, vilket blev synligt i och med att nya elevgrupper kom från Ukraina.
- Nyanlända elevers utbildning finns med som en del i det systematiska kvalitetsarbetet när det gäller till exempel kartläggning, övergångar, modersmålsundervisning, elevresultat och frånvaro.
- Förbättrad samverkan med vårdnadshavare.
- Förbättrat kollegialt lärande vilket skapat både ökad kunskap och bättre samarbetsklimat mellan medarbetare och olika yrkesgrupper.

8.1.2 Uppföljning av Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) – styrning

I insatsen Utveckla gymnasieskolans introduktionsprogram (IM) erbjuder, som tidigare beskrivits, Skolverket genom nätverk ett systematiskt processtöd. Syftet är att stärka huvudmäns förmåga att erbjuda nyanlända elever på gymnasieskolans introduktionsprogram en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Skolverkets medarbetare har kontinuerligt dokumenterat erfarenheter av utvecklingsarbetet i de nätverksmöten som genomförts med huvudmän.

Under 2022 har arbetet följts upp i två delar (vid två olika tidpunkter). Den första delen av uppföljningen genomfördes under och direkt efter avslutat nätverk. Denna uppföljning består av Skolverkets anteckningar från varje nätverkstillfälle och en uppföljning genom att deltagande huvudmän fick besvara en enkät direkt efter avslutat nätverk. Uppföljningen visar exempel på att deltagande huvudmän tycker att både kriterier för deltagande och processtödet arbetssätt leder till fördjupad kunskap och utveckling av den egna verksamheten.

Den andra delen av uppföljning genomfördes cirka ett år efter avslutat nätverk genom att deltagande huvudmän fick besvara en enkät Frågorna handlar bland annat huvudmännens uppfattning om ifall insatsen lett till fortsatt utveckling även ett år efter avslutad insats. I samband med denna enkätuppföljning genomfördes också en återträff under vilken erfarenheter delas. När Skolverket sammanfattar erfarenheter från underlagen är bilden att insatsen (processtödet i nätverksform) har bidragit till fortsatt utveckling även efter avslutat nätverk hos deltagande huvudmän.

Erfarenheterna handlar till exempel om:

- att en ökad kunskap om hur styrdokumentet och huvudmannens kvalitetsarbete är tänkt att fungera stärker målgruppen i sitt utvecklingsarbete.
- att utvecklingsarbetet i nätverken bidragit till att deltagarna har fått en bättre överblick över sin verksamhet och elevernas behov.
- att prioriteringar mot huvudmannens önskade läge kan leda till bättre kvalitetsarbete och på längre sikt förbättrad utbildningskvalitet för elever på introduktionsprogram.

8.1.3 Sammanställning av Kursvärdering för Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan

Skolverket erbjuder som beskrivs i kapitel 7.2.1 möjlighet för huvudmän att använda den kommunförlagda uppdragsutbildningen Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan. En kursvariant som erbjudits under 2022 är den som inriktat sig mot personal som arbetar med barn som kommer från Ukraina. Uppsala universitet som genomfört den digitala utbildningen följde upp utbildningen genom att skicka en enkät till de 28 deltagarna.⁴⁸ Svarsfrekvensen var 57 procent.

Kursvärderingen visar att de deltagare som besvarat frågorna överlag var positiva till form och innehåll och ansåg att de kommer att ha nytta av den här kursen i sitt arbete. I de kommentarer som lämnats i enkäten framkommer att deltagarna tyckte att det var givande att deltagarna kom från olika delar av Sverige så att de kunde ta del av olika typer av erfarenheter. Deltagare som besvarat enkäten uppgav också att de hade fått kunskap om interkulturalitet och redskap för att bli

---

⁴⁸ Uppsala universitet 2022, Kursvärdering för Flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan (uppdragsutbildning) SPE096 PE096 VT2022 (8PE096PE096).

skickligare i sin yrkesroll. Till exempel när det gäller samverkan med vårdnadshavare, samtal med kollegor och utvecklande av undervisningen.

8.2 Riktade insatser

Under 2022 har Skolverkets riktade insatser följts upp på olika sätt. Nedan presenteras de uppföljningar som inte redovisats i tidigare regeringsredovisningar inom detta uppdrag.

8.2.1 Indikatoruppföljning

Sedan 2018 följer Skolverket upp genomförandet av de riktade insatserna inom Nyanländas lärande med hjälp av indikatorer.⁴⁹ Indikatorerna syftar till att ge en övergripande bild av hur de huvudmän som tagit del av insatserna har uppfattat värdet av dem. Uppföljningen omfattar de huvudmän som vid tiden för uppföljningen avslutat samverkan med Skolverket och genomförs genom en enkät till deltagare i de lokala teamen som löpande varit aktiva i arbetet. 2022 års uppföljning omfattade 18 huvudmän. Samtliga hade avslutat sitt deltagande någon gång mellan november 2021 och oktober 2022. Svarsfrekvensen var 69 procent, men samtliga 18 huvudmän finns representerade bland de respondenter som besvarat enkäten. Indikatorernas värde anges i procent och Skolverket bedömer indikatorernas utfall utifrån en skala där ett tillfredsställande resultat ligger inom intervallet 61–80. Resultat över 80 bedöms som ett gott resultat. Ett utfall under 60 bedöms som icke tillfredsställande. Andelen som upplever att stödet inom de riktade insatserna inom Nyanländas lärande bidragit till ökad kunskap uppgår till en god nivå (indikatorvärde 84), medan andelen som upplever att insatsen ökat verksamhetens förmåga att utvecklas uppgår till en tillfredsställande nivå (indikatorvärde 79).

8.2.2 Statistikuppföljning av kommunala huvudmän som avslutat samverkan inom de riktade insatserna

Huvudmän som deltagit i de riktade insatserna och som avslutat samverkan med Skolverket omfattas av en statistikuppföljning. Uppföljningen, som omfattar grundskoleenheter vars kommunala huvudmän deltagit i de riktade insatserna och som ingick i urval 3–6⁵⁰, redovisades våren 2023.⁵¹ Dessa benämns fortsättningsvis som kommuner som deltagit i de riktade insatserna.

Syftet med Skolverkets uppföljning är att ge en bild av hur resultaten för eleverna på grundskoleenheterna i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna har utvecklats under och efter deltagandet. Uppföljningen belyser även vilka förändringar som har skett i elevsammansättningen på dessa skolenheter. De resultatmått som används i uppföljningen är olika former av betyg. Dessa används

⁴⁹ Uppföljning av indikatorer för riktade insatser 2022. Dnr 2022:2367.

⁵⁰ Urval 3 genomfördes i december 2016, urval 4 och 5 i maj och november 2017 och urval 6 i maj 2018. Under de första åren ingick inte gymnasieskolan i regeringsuppdraget och därför har resultaten för den skolformen inte följts upp denna gång.

⁵¹ Statistikuppföljning av kommunala huvudmän som deltagit i riktade insatser för nyanländas lärande. Kommunala huvudmän som ingick i urval 3–6. Dnr 2022:2934.

trots att det finns vissa problem med till exempel likvärdigheten. Skolverket kan inte uttala sig om det är så att resultatmåttan mäter en förändring i kunskaper. Vad Skolverket kan uttala sig om är huruvida det sker en ökning eller minskning i resultatmåttan under uppföljningsperioden. När elevernas resultat presenteras beskrivs därför förändringen som en ökning eller minskning i resultatmättet och inte som att kunskaperna har förbättrats eller försämrats.

Uppföljningen är en tvärsnittsredovisning. Det innebär att det inte är samma elever som följs över tid utan det är skolenheternas elevgrupper, vars kommuner deltagit i de riktade insatserna, som följs för varje läsår. Uppföljningen visar hur resultaten har förändrats under uppföljningsperioden, men det går inte att säga att det är just de riktade insatserna som lett till förändringar i resultaten.

Statistikuppföljningen omfattar perioden från läsåret 2016/17 till och med 2021/22. En jämförelse görs mellan grundskoleenheter vars kommuner deltagit i de riktade insatserna och den genomsnittliga utvecklingen för samtliga kommunala grundskoleenheter i riket.

Beskrivning av de kommuner som ingår i statistikuppföljningen

Statistikuppföljningen omfattar 45 kommuner och hos dessa kommuner fanns det över de sex läsåren i medeltal 416 grundskoleenheter och i medeltal 70 000 elever. Antalet elever i kommunerna skiljer sig dock mycket åt. Kommunerna med lägst antal elever har omkring 300 elever och kommunen med högst antal har omkring 5 600 elever.

På skolenheterna i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna är andelen pojkar något högre än andelen flickor, i likhet med riket. I medeltal har omkring 23 procent av eleverna utländsk eller okänd bakgrund. Motsvarande andel i riket är omkring 25 procent. Andel nyinvandrade elever ökar under uppföljningsperiodens första del och läsåret 2018/19 är andelen nyinvandrade nästan 10 procent. Därefter minskar andelen och läsåret 2021/22 är andelen drygt 5 procent. Motsvarande andelar i riket är drygt 7 respektive 5 procent. Andelen elever som läser svenska som andraspråk är i medeltal omkring 14 procent i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna jämfört med omkring 13 procent i riket.

Ökning av andelen elever med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen för vissa elevgrupper i årskurs 6

Andelen elever i årskurs 6 med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen varierar under uppföljningsperioden, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket, men om den första mätpunkten jämförs med den sista har andelen minskat i de båda grupperna.

Flickor och elever med svensk bakgrund uppnår godkända terminsbetyg i samtliga ämnen i större utsträckning än pojkar och elever med utländsk bakgrund.⁵² För elever med utländsk bakgrund syns en ökning under

---

⁵² I kategorin utländsk bakgrund ingår även elever med okänd bakgrund.

uppföljningsperioden som helhet, som inte återspeglas i riket. Eleverna med utländsk bakgrund kan delas in efter en mer detaljerad kategorisering och då framgår det att det är nyinvandrade elever⁵³ som står för ökningen under uppföljningsperioden som helhet i andelen elever med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen. Även i riket har andelen elever med godkända terminsbetyg i samtliga ämnen ökat bland de nyinvandrade eleverna under uppföljningsperioden som helhet.

Behörigheten till gymnasieskolans yrkesprogram ökar under uppföljningsperioden som helhet

Andelen elever i årskurs 9 som är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram varierar under uppföljningsperioden, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket. Men om den första mätpunkten jämförs med den sista har andelen ökat i de båda grupperna.

Andelen behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram ökar för pojkar och för elever med utländsk bakgrund under uppföljningsperioden som helhet, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket. Jämfört med läsåret 2016/17 har andelen behöriga bland eleverna med utländsk bakgrund ökat mer i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna än i riket. Om gruppen elever med utländsk bakgrund delas in efter en mer detaljerad kategorisering framgår det att det är elever som är nyinvandrade som står för ökningen i andelen behöriga under uppföljningsperioden som helhet, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket.

Det genomsnittliga meritvärdet ökar under uppföljningsperioden som helhet

Även det genomsnittliga meritvärdet varierar under uppföljningsperioden, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket. Om den första mätpunkten jämförs med den sista har det genomsnittliga meritvärdet ökat i de båda grupperna. Dock har det genomsnittliga meritvärdet ökat mer i riket.

För pojkar, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket, ökar det genomsnittliga meritvärdet under uppföljningsperioden som helhet. Även för elever med utländsk bakgrund syns en ökning under uppföljningsperioden, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket. Jämfört med läsåret 2016/17 har det genomsnittliga meritvärdet bland eleverna med utländsk bakgrund ökat mer i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna än i riket. Om gruppen elever med utländsk bakgrund delas in efter en mer detaljerad kategorisering framgår det att det är elever som är nyinvandrade som står för ökningen under uppföljningsperioden som helhet, både i de kommuner som deltagit i de riktade insatserna och i riket.

---

⁵³ Här ingår elever med okänd bakgrund.

8.2.3 Sammanställning av huvudmännens slutredovisningar⁵⁴

När huvudmän genomfört en treårig samverkansperiod med Skolverket inlämnar de en skriftlig uppföljning, en så kallad slutredovisning, till Skolverket. I slutredovisningen beskriver huvudmännen de insatser som genomförts under deltagandet. Bland annat beskriver de vilka synliga förändringar de kan se i sin verksamhet samt eventuella fortsatta planer efter samverkansperioden.

Skolverket har tidigare genomfört fyra sammanställningar av slutredovisningar från huvudmän inom urvalsomgångarna 1–6. Den här sammanställningen omfattar slutredovisningar från huvudmän som avslutade sin samverkan med Skolverket under 2021 och ingår i urval 7.⁵⁵ Sammanställningen är strukturerad kring de utvecklingsområden inom vilka de berörda huvudmännen haft insatser.

Syftet med sammanställningen är att ge ett underlag för Skolverkets interna systematiska kvalitetsarbete för att vidareutveckla arbetsformerna för de riktade insatserna. Den beskriver på ett övergripande och exemplifierande vis berörda huvudmäns erfarenheter av sina specifika insatser. Slutredovisningarna som sammanställningen vilar på är ett underlag av varierande omfattning och tydlighet och sammanställningen ska därför tolkas med försiktighet. Den kan inte användas för att ge en bild av regeringsuppdragets resultat och effekter.

Antalet insatser och fördelning över områden

Av de knappt 80 insatser som genomförts av de huvudmän vars slutrapporter ingår i denna sammanställning kategoriseras 30 insatser inom utvecklingsområdet Undervisning och lärande. Områdena Styrning och utveckling och Förutsättningar för lärande och trygghet har 21 insatser var medan Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling har tre insatser. Inom området Bedömning och betygssättning finns en insats. Inga insatser finns redovisade inom områdena Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram och Extra anpassningar och särskilt stöd.

Synliga förändringar

Inom området Undervisning och lärande rapporterar huvudmän att förändringar syns inom undervisningen med mer varierade uttrycksformer, fler digitala verktyg, tydligare lektionsstruktur och nya arbetssätt. Huvudmännen redovisar också organisatoriska förändringar och ökad förståelse mellan personal och elever och vårdnadshavare. En del huvudmän nämner statistiska förändringar i huvudsak i form av nyckeltal kopplade till kunskapsresultat.

Inom området Styrning och utveckling av verksamheten rapporteras att ökad kompetens inom bland annat systematiskt kvalitetsarbete är en synlig förändring. Förbättrad undervisningskvalitet nämns i ett par fall. Tydligare rutiner, strukturer

---

⁵⁴ Skolverket dnr 2023:155.

⁵⁵ I urvalsomgång 7 ingick 12 huvudmän. Vid sammanställningens genomförande hade två av dessa huvudmän inte inkommit med slutrapporter som innefattade samtliga genomförda insatser. Dessa två huvudmän ingår inte i denna sammanställning.

och processer och ökad samsyn inom det systematiska kvalitetsarbetet är andra synliga förändringar som nämns. Inom detta område beskriver flera huvudmän att det varit betydelsefullt att ha en samordnande funktion för insatserna.

Exempel på synliga förändringar som lyfts inom området Förutsättningar för lärande och trygghet är ökad kompetens om bemötande och ändrat förhållningssätt hos personal och stärkt studiehandledning.

Inom området Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling beskrivs att en synlig förändring är att personal har fått ökad kunskap.

En synlig förändring inom området Bedömning och betygssättning som lyfts är att eleverna upplever att studiehandledningen fungerar väl och är ett stöd i undervisningen.

Avvikelser

Avvikelser rapporteras inom samtliga utvecklingsområden. Av huvudmännens slutredovisningar framgår att pandemin är en vanlig orsak till avvikelser. Insatser har skjutits upp, ställts in eller modifierats. Andra avvikelser som rapporteras är bland annat att uppföljning och utvärdering inte har genomförts och att målgrupper för insatser har förändrats.

Fortsatt utvecklingsarbete

I många slutredovisningar framkommer att huvudmän beskriver att de under lång tid framöver kommer att fortsätta att arbeta för att stärka förutsättningarna för nyanlända och flerspråkiga barn och elevers lärande. Inom området Undervisning och lärande beskriver huvudmännen att de avser att fortsätta sprida det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet. Flera huvudmän planerar att utveckla och institutionalisera införda rutiner och kartläggningar. Huvudmän har hittat nya utvecklingsområden som de anser hänger samman med och ger synergieffekter till nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande och undervisning.

Inom området Styrning och utveckling av verksamheten skriver flera huvudmän om fortsatt implementeringsarbete. Några huvudmän ser behov av att utveckla rutiner eller strukturer, bland annat nämns rutiner för övergångar mellan förskola och förskoleklass och organisationen för studiehandledning. En del huvudmän nämner fortsatt utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet och fortsatta utbildningsinsatser inom bland annat språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Inom området förutsättningar för lärande och trygghet skriver huvudmän om fortsatt kompetensutveckling, behov av att utveckla rutiner och strukturer och fortsatt värdegrundsarbete.

Inom området trygghet och studiero och åtgärder mot kränkande behandling nämns ett fortsatt arbete för att öka förståelsen för olika kulturer och för att få alla elever att känna sig trygga, inkluderade, sedda och respekterade. Även fortsatt utbildning inom traumamedveten omsorg nämns.

Inom området Bedömning och betygssättning nämns att ett arbete genomförs för att öka likvärdigheten mellan skolorna i hur studiehandledningen bedrivs.

8.2.4 Uppföljning av huvudmän som genomfört självskattning vid två tillfällen

Som framgår i kapitel 6.2.3 genomför huvudmän i början av samverkansperioden en nulägesanalys och tar utifrån analysen fram en åtgärdsplan i vilken det tydliggörs vilka insatser som ska prioriteras i den fortsatta samverkan med Skolverket. Inför nulägesanalysen genomför huvudmännen också en självskattning av den egna verksamheten.

Mot slutet av samverkansperioden genomför huvudmännen självskattningen för andra gången vilket huvudmännen i urval 10 (maj 2020) gjort under 2022.

Självskattningen består av 18 påståenden med koppling till effekt fyra i verksamhetslogiken som beskrivs i kap 8 s.43. Dessa påståenden har sin utgångspunkt i det undervisningsnära och i de förutsättningar på rektors- och huvudmannanivå som krävs för en undervisning som uppfyller kraven för effektsteg fyra. Varje påstående skattas på en fyrgradig skala där svarsalternativen är *I mycket låg grad, I låg grad, I hög grad* och *I mycket hög grad*.

Skolverket sammanställer huvudmännens självskattningar för att få en övergripande bild av huvudmännens arbete. Eftersom självskattningen i första hand är ett underlag för huvudmannen, i dialogen med Skolverket, att reflektera över den egna verksamheten går det inte att dra några givna slutsatser av ett sådant sammanställt material. Det är också viktigt att påpeka att många huvudmän har svårt att skatta påståenden som gäller samtliga verksamheter. Ofta finns det skillnader mellan exempelvis skolformer och enheter.

När Skolverket översiktligt jämfört sammanställningarna av de självskattningar som huvudmännen i urval 10 genomförde i början av samverkansperioden med de självskattningar de gjort under 2022 framträder några trender:

- Det har skett en generell förflyttning mot en mer positiv skattning av den egna verksamheten.
- Generellt är det små förändringar.
- För några områden är skillnaderna i skattning något större (mer positiva). Det handlar om påståendena:
  - I vilken utsträckning finns ett resursfördelningssystem som utgår ifrån kunskap om bakgrundsfaktorer och faktiska behov?
  - I vilken utsträckning ger verksamheterna förutsättningar för en undervisning som är språk- och kunskapsutvecklande i alla ämnen?
  - I vilken utsträckning ger verksamheterna förutsättningar för ämneslärare och studiehandledare att samarbeta kring elevens språk- och kunskapsutveckling?

- I vilken utsträckning ger verksamheterna förutsättningar för undervisningen att utgå ifrån barns och elevers tidigare språk, kunskaper och erfarenheter?

Det finns inte några säkra förklaringar till ovan beskrivna förändringar. Förändringarna kan bero på att det skett positiva steg i utvecklingen hos huvudmannen eller att huvudmannens kunskaper om den egna verksamheten ökat. Men det kan också handla om att det inte är samma personer som genomfört självskattningen vid de olika tillfällena.

Skolverket kan emellertid konstatera att både självskattning i sig och resultatet av självskattningen är underlag som ger ett mervärde i dialogen mellan Skolverket och huvudmannen och hos huvudmannen internt. Om det till exempel skattas olika mellan olika yrkeskategorier och/eller nivåer i styrkedjan kan det leda till konstruktiva diskussioner om vad dessa olikheter beror på.

9. Diskussion och framåtblick

I detta kapitel redovisas ett antal sammanfattande diskussioner utifrån förra årets regeringsredovisning och kapitel 6–8 i denna regeringsredovisning. Avslutningsvis i kapitlet beskrivs vad Skolverket avser att fokusera på i det fortsatta arbetet.

9.1 Målgruppen barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska

Regeringsuppdragets syfte är att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet. Nedan ges en översiktlig bild av målgruppen och hur den förändrats. Att målgruppen förändrats över tid har också påverkat hur Skolverkets stöd använts och utvecklats. Enligt Skolverkets utvärdering av riktade insatser för nyanländas lärande konstaterades till exempel att många huvudmän har gått från ett fokus på mottagande av nyanlända elever, till ett mer långsiktigt arbete för att utveckla utbildningen för elever med ett annat modersmål än svenska.⁵⁶

Andelen av den svenska befolkningen med utländsk bakgrund⁵⁷ har stadigt ökat. År 2021 hade 26 procent av befolkningen utländsk bakgrund. Motsvarande andel år 2002 var 15 procent.⁵⁸

⁵⁶ Utvärdering av riktade insatser för nyanländas lärande. Insatsers bidrag till bestående förändringar. Dnr 2020:1683.

⁵⁷ Med utländsk bakgrund avses personer som är utrikes födda, samt personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

⁵⁸ www.scb.se, [folkmängd](#) samt [utländsk bakgrund](#)

Antalet beviljade uppehållstillstånd ökade under flyktingmottagandet 2015 och 2016 men har sedan 2018 återgått till nivåer motsvarande de för 2010 och 2011, om sökande enligt EU:s massflyktingsdirektiv inte inkluderas.⁵⁹ De som beviljades uppehållstillstånd 2016 är i dag inte att betrakta som nyanlända i skollagens mening. De har dock ett annat modersmål än svenska och deltar i olika utsträckning i utbildning i skolväsendet.

Mot bakgrund av uppdraget att genomföra stöd och insatser med anledning av den ryska invasionen av Ukraina (U2022/01257) har Skolverket genomfört en undersökning⁶⁰ riktad till samtliga kommuner i Sverige. Syftet med undersökningen var att få en lägesbild av hur många barn mellan 6 och 17 år som flytt till Sverige undan den ryska invasionen av Ukraina och som går i svensk grundskola eller gymnasieskola.⁶¹ De barn som flytt undan kriget i Ukraina har inte skolplikt men de som är under 18 år har rätt att påbörja och gå i skola i Sverige. Det är viktigt att betrakta undersökningens resultat som en lägesbild.

Undersökningen visar att närmare 5 800 barn mellan 6 och 15 år som flytt kriget i Ukraina var den 1 september 2022 inskrivna i eller hade sökt en plats i förskoleklassen, grundskolan eller grundsärskolan i de kommuner som besvarat Skolverkets enkät. I gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan hade närmare 970 16–17-åringar skrivits in eller sökt en skolplats. Majoriteten av dessa barn var vid tillfället inskrivna som elever. De barn som enligt kommunerna hade skrivits in som elever eller sökt en skolplats i förskoleklassen, grundskolan eller grundsärskolan motsvarar 80 procent av de 6–15 åringar som enligt Migrationsverkets statistik tagits emot i de aktuella kommunerna. Motsvarande andel för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är 77 procent (åldersgruppen 16–17 år).

Undersökningen visar också att ungefär två tredjedelar av de kommuner som svarat på enkäten bedömer att de i mycket eller i ganska stor utsträckning har kapacitet att ta emot fler barn från Ukraina. Detta oavsett om bedömningen rör kommunala förskoleklasser, grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor eller gymnasiesärskolor i kommunen.

I Delmis rapport från 2021 om ungas uppväxtvillkor och integration belyses frågor som rör unga och integration av nio forskare från olika discipliner.⁶² I denna antologi, precis som i många andra sammanhang, betonas skolans centrala roll för integrationen. I likhet med vad som framkommer i Delmis rapport vill Skolverket betona skolans centrala roll för integration och vikten av att barn och elever erbjuds en likvärdig utbildning av hög kvalitet i förskola och skola. En välfungerande skola ger unga med migrationsbakgrund goda förutsättningar att skapa ett bra liv och en framtid i Sverige, men utgör också en viktig arena där barn och unga med olika bakgrund kan mötas. Lärarnas betydelse är svår att

⁵⁹ Migrationsverket, [översikt av beviljade uppehållstillstånd](#)

⁶⁰ Den 1 september 2022 skickade Skolverket ut en enkät som besvarades av 258 av Sveriges 290 kommuner, vilket ger en svarsfrekvens på 89 procent.

⁶¹ Skolverket, PM Barn från Ukraina i svensk grund- och gymnasieskola- Lägesbild den 1 september 2022. Dnr 2022:1319.

⁶² Delmi, Ungas uppväxtvillkor och integration, Rapport: 2021:6

överskatta, både för elevers motivation och studieresultat, och för ungas sociala integration.

9.2 Skolverkets insatser möter målgruppernas behov

I kapitel 7 och 8 har resultat och effekter av insatser beskrivits och ovan beskrivs målgruppen för regeringsuppdraget.

I relation till de redovisade underlagen och i förhållande till regeringsuppdragets mål att bidra till förbättrade förutsättningar för hög måluppfyllelse och goda kunskapsresultat i de olika skolformerna kan Skolverket konstatera att genom att erbjuda både generella och riktade insatser bidrar myndigheten till detta. Skolverket bedömer att de olika underlagen⁶³ sammantaget synliggör att de genomförda insatserna bidragit till att målgrupperna tagit steg mot förbättrade förutsättningar för högre måluppfyllelse och goda kunskapsresultat.

Skolverket erbjuder ett utbud av insatser till samtliga skolformer genom både generella och riktade insatser. Skolverket bedömer att utbudet har en bredd och ger ett bra stöd till målgrupperna. Samtidigt behöver Skolverket hela tiden följa upp och vid behov revidera och utveckla utbudet så att det är anpassat till målgruppernas behov.

Skolverket bedömer också att samordnarfunktionen tillsammans med de riktade insatserna kan ge huvudmän långsiktigt stöd för att ge barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska en utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

Barns och elevers progression är i fokus i flera av Skolverkets generella och riktade insatser till exempel när det gäller frågor som rör övergångar inom eller mellan verksamheter och skolformer eller kartläggning och bedömning.

Som tidigare beskrivits har Skolverket under 2022 genomfört åtgärder för att möta huvudmännens behov av stöd med anledning av Rysslands invasion av Ukraina. De största utmaningarna som de kommunala skolhuvudmännen uppgav i en undersökning som Skolverket gjorde i maj 2022 handlade om en osäkerhet rörande hur många barn och unga som förväntas komma till kommunen samt brist på personal. Även uppgifter om oklarheter kring finansiering, brist på lokaler och brist på transporter förekom i huvudmännens svar.⁶⁴

Skolverket har tidigare redovisat till regeringen hur Skolverket arbetat för att stödja huvudmännen.⁶⁵ Det har framför allt handlat om kompletteringar av befintligt material som till stor del tagits fram eller förvaltats inom detta regeringsuppdrag. För att stödja huvudmännens mottagande av barn och elever

⁶³ Med underlag menas det som presenterat i kap 7 och 8 men även tidigare uppföljningar och utvärderingar av olika insatser.

⁶⁴ Skolsituationen i de kommuner som tagit emot flest barn och unga från Ukraina Lägesbild – insamling vecka 19 2022, Dnr 2022:997

⁶⁵ Insatser för nyanlända barn och unga från Ukraina- Redovisning dels av uppdrag om stöd och insatser dels om insatser för fler ukrainsktalande och rysktalande personer i skolväsendet. Dnr 2022:1014

från Ukraina har Skolverket tagit fram material som beskriver det ukrainska skolsystemet i jämförelse med det svenska skolsystemet.

9.3 Framåtblick

Framåtblick beskriver vad Skolverket avser att fokusera på i det fortsatta arbetet under 2023.

I förra årets regeringsredovisning⁶⁶ beskrevs ett antal utvecklingsområden som Skolverket skulle fokusera på under 2022. Dessa utvecklingsområden kommer att vara i fokus även under 2023.

Skolverket konstaterar att det är en styrka att kunna erbjuda både generella och riktade insatser. Myndigheten har också påbörjat ett arbete med att utveckla de interna samverkansformerna så att utbytet mellan riktade och generella insatser förstärks ytterligare. Under slutet av 2022 genomfördes ett antal workshops där medarbetare som jobbar med riktade och generella insatser träffats och diskuterat på vilka sätt arbetet kan stärkas ytterligare. Med utgångspunkt i forskning och beprövad erfarenhet utvecklar vi såväl Skolverkets interna arbete som de insatser som målgrupperna tar del av så att det stärker huvudmännens långsiktiga arbete. Några punkter som är i fokus:

- På vilka sätt kan/bör det stöd som ges idag förändras för att i högre grad nå effekt 4 i verksamhetslogiken? Det fjärde effektsteget beskriver effekter som utgör förutsättningar för att uppdragets slutmål ska kunna uppnås det vill säga vad som kännetecknar en verksamhet med goda förutsättningar för att nå hög måluppfyllelse och goda kunskapsresultat.
- Hur kan det som sker inom riktade insatser tydligare bli en del av huvudmannens pågående utvecklingsarbete?
- Behov av att kunna följa de insatser Skolverket genomför för att bättre kunna veta hur insatser fungerar. Det kan till exempel handla om att följa upp Skolverkets generella insatser som genomförs hos huvudmän som ingår i Skolverkets riktade insatser.

Under 2022 har Skolverkets regionalisering och kvalitetsdialoger börjat genomföras i enlighet med regeringsuppdraget om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet.⁶⁷ Arbetet följs systematiskt upp och kommer att generera ny och samlad kunskap om huvudmännens behov. Denna kunskap, tillsammans med annan samlad kunskap från Skolverkets arbete med generella och riktade insatser, kommer att vara viktig för hur Skolverket fortsätter att utveckla sitt arbete med att stärka huvudmännens förmåga att erbjuda nyanlända och flerspråkiga barn och elever en utbildning av hög och likvärdig kvalitet.

⁶⁶ Regeringsredovisning av uppdrag att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska. Dnr: 2022:512.

⁶⁷ Regeringsuppdraget om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet (U2021/03837).

Vi har också påbörjat ett arbete med att effektivisera arbetet med de riktade insatserna inom uppdraget. Syftet är att dra lärdom av de senaste årens arbete samt att vidareutveckla våra arbetsmetoder för ökad effektivitet och flexibilitet och inte minst träffsäkerhet – rätt huvudmän och skolor ska få rätt stöd vid rätt tillfälle.

Det innebär till exempel att vi ser över inom vilka områden Skolverket ska erbjuda riktat stöd och på vilka sätt, med utgångspunkt i de erfarenheter och lärdomar vi gjort under de senaste årens arbete. Här handlar det bland annat om att se över urvalsmodellen och att titta närmare på vilken roll lärosätena ska spela framöver när det gäller stöd för huvudmän och skolor. Det handlar även om hur vi på bästa sätt kan beakta det som framkommer i kvalitetsdialogerna.

Vi ser också över hur finansieringen av insatser kan se ut på lite längre sikt och hur vi i högre utsträckning både kan arbeta mer flexibelt och behovsanpassat samt vad som skulle krävas för att Skolverket i högre utsträckning än idag kan erbjuda de insatser som redan finns framtagna inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen i våra riktade insatser.

10. Ekonomi

I kapitlets inledande del redovisas övergripande kostnader för uppdraget *Samverkan för bästa skola (U2019/03786/S)* och uppdraget om att *genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska (U2019/03787/S)*, härafter Nyanländas lärande, då båda uppdragen omfattas av samma finansiella villkor. Därefter redovisas kostnader per verksamhetsområde för uppdraget Nyanländas lärande.

10.1 Kostnader för uppdragen Nyanländas lärande och Samverkan för bästa skola

För uppdragen Nyanländas lärande och Samverkan för bästa skola har det under 2022 nyttjats totalt 346,7 mnkr, 5,8 mnkr mindre än 2021. Av dessa medel har 100,5 mnkr finansierats av Skolverkets förvaltningsanslag (1:1) vilket är 8,6 mnkr mindre än 2021. 246,2 mnkr har finansierats av Skolverkets sakanslag (1:5.3), en ökning med 2,8 mnkr i jämförelse med 2021 då kostnaderna uppgick till 243,4 mnkr.

Tabell 2. Utfall per uppdrag och anslag 2021–2022 (mnkr).

-	2021			2022		
Regerings- uppdrag	Förvaltnings- anslag 1:1	Sakanslag 1:5.3	Totalt	Förvaltnings- anslag 1:1	Sakanslag 1:5.3	Totalt
Nyanländas lärande	48,9	154,4	203,3	43,7	148,0	191,7
Samverkan för bästa skola	60,2	89,0	149,2	56,8	98,2	155,0
Summa	109,1	243,4	352,5	100,5	246,2	346,7

Källa: Agresso

Uppdraget Nyanländas lärande, vilket inkluderar både generella och riktade insatser, har ett utfall på 43,7 mnkr inom förvaltningsanslaget 2022, en minskning med 5,2 mnkr jämfört med 2021 då kostnaderna uppgick till 48,9 mnkr. Lägre lönekostnader och lägre kostnader för tjänster under 2022 är den största orsaken till minskningen av kostnaderna på förvaltningsanslaget. Uppdragets kostnader påverkades även 2022 av pandemin. Även om fler resor genomfördes under 2022 än under 2021 har personal inte rest i samma utsträckning som innan pandemin, vilket inneburit fortsatt lägre rese- och logikostnader. Konferenser har även under 2022 genomförts digitalt till en lägre kostnad.

Utfallet på anslag 1:5.3 uppgår 2022 till 148 mnkr, en minskning med 6,4 mnkr jämfört med 2021 då kostnaderna uppgick till 154,4 mnkr. Den största orsaken till det lägre utfallet 2022 beror på att återkraven ökat i jämförelse med 2021.

Uppdraget Samverkan för bästa skolan har ett utfall på 56,8 mnkr inom förvaltningsanslaget 2022, en minskning med 3,4 mnkr jämfört med 2021 då kostnaderna uppgick till 60,2 mnkr. Kostnaden för analysavdelningens arbete har minskat 2022 i jämförelse med 2021. Detta beror på att analysavdelningen genomförde en processutvärdering av SBS, som presenterades i regeringsredovisningen för år 2021. Den största delen av det arbetet genomfördes under år 2021. Även lönekostnader inom Skolutvecklingsavdelningen har minskat 2022 i jämförelse med 2021, dels beroende på att medarbetare delvis lånats ut till annan verksamhet, dels på grund av lägre bemanning på enheterna.

Utfallet på anslag 1:5.3 uppgår 2022 till 98,2 mnkr, en ökning med 9,2 mnkr jämfört med 2021 då kostnaderna uppgick till 89 mnkr. Att kostnaderna ökat beror till stor del på ökad fakturering från lärosätena. Framför allt har ett nytt, tidigt lärosätesstöd till huvudmännen bidragit till kostnadsökningen, men en viss del av kostnadsökningen beror på fakturerade reskostnader (inklusive restid), som i stort sett saknades under 2021 på grund av pandemin. Skillnaden mellan utfallen 2021 och 2022 är egentligen 1,5 mnkr mindre (7,7 mnkr räknat på ett utfall på sakanslaget på 96,7 mnkr). Detta belopp motsvarar återkrav mot skolhuvudmän som fakturerades i december 2022, men som av redovisningstekniska skäl kommer belasta uppdraget år 2023.

Enligt Skolverkets ekonomimodell delas kostnaderna upp i verksamhetsområdena riktat stöd (uppsökande stöd)⁶⁸, bidrag till riktade insatser (transfereringar)⁶⁹, generellt stöd, analys, kommunikation med mera (regler)⁷⁰. Nedan följer en beskrivning av kostnader för insatser inom uppdraget Samverkan för bästa skola per verksamhetsområde

10.2 Kostnader per verksamhetsområde

Verksamheten är indelad i områdena riktat stöd, bidrag till riktade insatser, generellt stöd samt analys och kommunikation. I Tabell 3 nedan framgår kostnaderna per verksamhetsområde för innevarande och föregående år. Här ges en övergripande bild av hur kostnaderna är fördelade. Därefter beskrivs efter varje rubrik vilka typer av kostnader som finns inom respektive område samt eventuella orsaker till skillnader i utfall mellan 2021 och 2022.

Den totala kostnaden för verksamheten har minskat med 11,6 mnkr, från 203,3 mnkr 2021 till 191,7 mnkr 2022. Anledningen till att kostnaderna har minskat beror till stor del på att återkraven från huvudmännen stadigt ökat under 2022.

Tabell 3. Jämförelse av kostnader per verksamhetsområde (mnkr).

Verksamhetsområde	2021	2022
Riktat stöd	28,4	26,1
Bidrag till riktade insatser	139,9	108,6
Generellt stöd	27,9	51,4
Analys, Kommunikation m.m.	7,2	5,6
Summa	203,3	191,7

Källa: Agresso

10.2.1 Kostnader inom verksamhetsområdet Riktat stöd

Inom verksamhetsområdet Riktat stöd ligger personalkostnader såsom löner, resor och kompetensutveckling. Här ligger också kostnader för konferenser som anordnas för de huvudmän som Skolverket samverkar med inom riktade insatser för nyanländas lärande. Under 2022 minskade kostnaderna inom verksamhetsområdet med 2,3 mnkr vilket i huvudsak beror på minskade löne- och OH-kostnader.

⁶⁸ Enligt ekonomimodellen benämns verksamhetsområdet från år 2023 "Uppsökande stöd", då riktat stöd och kvalitetsdialoger lagts ihop till ett verksamhetsområde. Här används fortsatt begreppet riktat stöd för insatser inom nyanländas lärande och samverkan för bästa skola.

⁶⁹ Enligt ekonomimodellen kallas verksamhetsområdet "Transfereringar, uppbörd och investeringar". Vi har valt att kalla det för bidrag till riktade insatser då det bara handlar om sådana kostnader.

⁷⁰ Enligt ekonomimodellen kallas verksamhetsområdet "Regler". Vi har valt att förtydliga att dessa kostnader framför allt handlar om analys och kommunikationsinsatser.

10.2.2 Kostnader inom verksamhetsområde Bidrag till riktade insatser

Av utfallet 148 mnkr på sakanslaget (Tabell 2) avser 108,6 mnkr lämnade bidrag till riktade insatser för nyanländas lärande. Bidraget har minskat med 39,4 mnkr, från 139,9 mnkr 2021 till 108,6 mnkr (se Tabell 3). De minskade kostnaderna beror på att återkraven ökat under 2022. Den största orsaken till detta beror på att huvudmännen inte kunnat genomföra vissa insatser som involverat framför allt lärosäten, som planerat. Detta på grund av svårigheter att genomföra fysiska utbildningsinsatser med stora personalgrupper, med anledning av pandemin.

10.2.3 Kostnader inom verksamhetsområde Generellt stöd

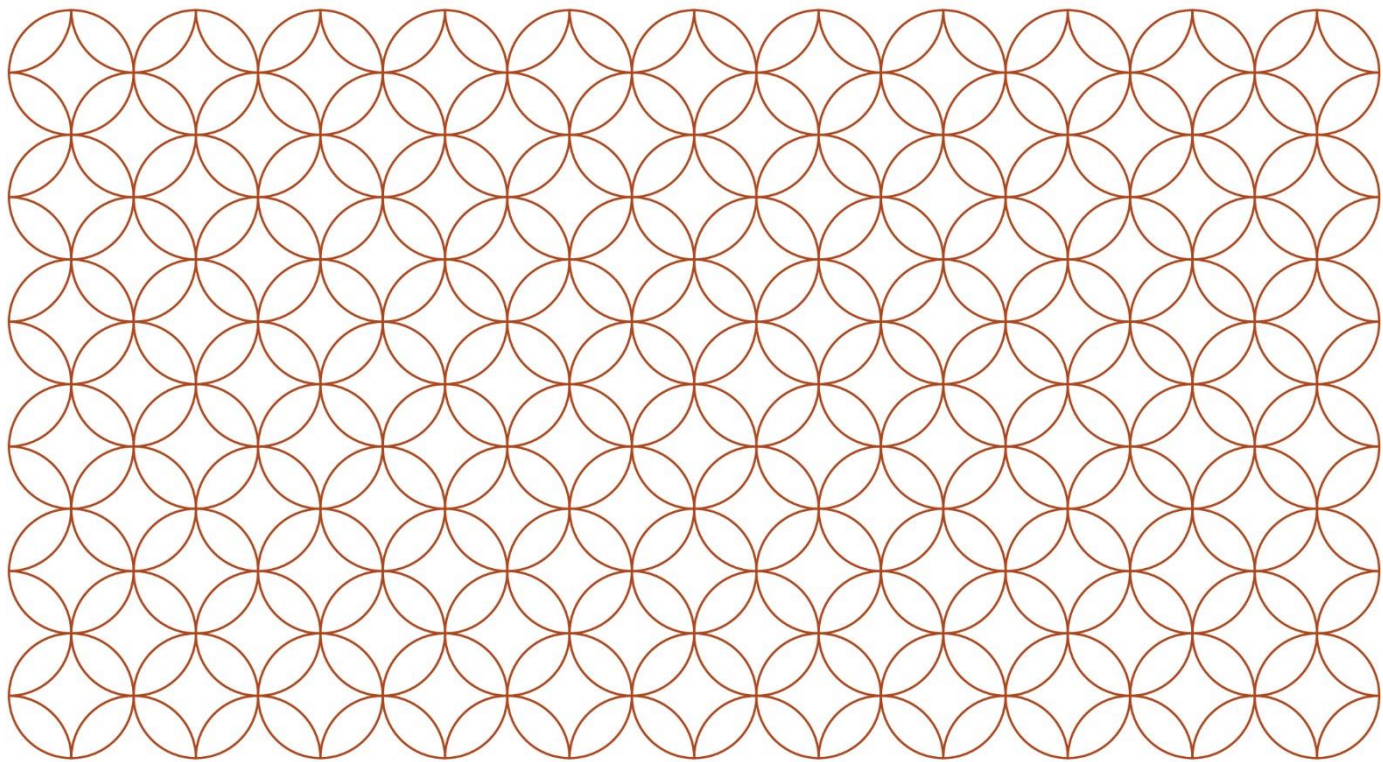
Inom verksamhetsområdet genomförs en mängd olika insatser som tillhandahålls samlat för målgrupperna via Skolverkets webbplats. Dessa insatser erbjuds i olika former såsom modulbaserad kompetensutveckling, webbkurser på Skolverkets utbildningsplattform, processtöd och nätverk, utbildningar genomförda av lärosäten eller andra aktörer samt andra typer av stödmaterial som till exempel webbtexter och publikationer. Under 2022 ökade kostnaderna inom verksamhetsområdet med 23,5 mnkr. Detta förklaras till stor del av att kostnader kring utbildningstjänster ökat med anledning av regeringsuppdraget kring läsfrämjande insatser.⁷¹

10.2.4 Kostnader inom verksamhetsområdet analys, kommunikation med mera.

Inom området analys, kommunikation med mera ligger kostnader för de utvärderingar som kontinuerligt görs av analysenheten och även kostnader för arbete med Skolverkets webbplats och andra kommunikationsinsatser. Kostnaderna har under 2022 minskat med 1,6 mnkr vilket till stor del beror på minskade kommunikationsinsatser och att inga större utvärderingar genomförts i jämförelse med 2021.

---

⁷¹ Denna satsning ingår inom ramen för uppdraget om att genomföra kontinuerliga och långsiktiga insatser för att främja ett ökat läsande (Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Statens skolverk, uppdrag 13) och redovisades i november 2022. Se Skolverkets rapport *Insatser för att stärka barn och elevers läsande*, dnr: 2022:2561.

Skolverket

www.skolverket.se